

1 srijeda, 24.09.2008.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženi su ušli u sudnicu]
4 [Gđa svjedok je ušla u sudnicu]
5 [Gđa svjedok je pristupila svjedočenju]
6 ... Početak u 08.51h
7 SVJEDOK: EWA TABEAU [ponovo pozvana]
8 [Gđa svjedok odgovara putem prevodioca]
9 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.
10 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda.
11 Izvolite sestti.
12 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Neka svedok pročita svečanu izjavu.
13 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Već jesam.
14 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] U tom slučaju, ostajete pod
15 zakletvom.
16 Gospodine Alarid.
17 G. ALARID: [simultani prevod] Sada je moj red.
18 Unakrsno ispituje g. Alarid:
19 [Branilac ispituje putem prevodioca]
20 P: Dobro jutro, gospodo Tabeau. Kako ste Vi?
21 O: Dobro jutro. Hvala Vam, dobro.
22 P: Ja sam Jason Alarid. Ja predstavljam Milana Lukića. Imam samo
23 nekoliko pitanja.
24 U vezi Vaše analize, da malo rezimiramo, pošto smo imali pauzu od par
25 dana, prvi komplet informacija koji ste koristili bio je popis od 1991.
26 O: Da.
27 P: A drugi komplet informacija, to je popis glasača.
28 O: Da.
29 P: Da li ste pravili neki dugoročni demografski model, koji bi uzeo u
30

1 obzir i ranije popise?

2 O: Ne za ovu studiju, ali to je jedna tabela koja jeste u izveštaju, u
3 kojoj sam dala brojeve stanovništva u Višegradu od popisa za 1948.

4 P: I to je podjeljeno po nacionalnosti?

5 O: Ne, nije. To su ukupne cifre.

6 P: Kakav je bio rast stanovništva u ovom periodu?

7 O: Mislite rast stanovništva u smislu koliko je se povećalo
8 stanovništvo?

9 P: /prevod engleskog transkripta: "Da, natalitet i tome slično."/

10 O: Ja nisam posebno proučavala rast stanovništva.

11 G. ALARID: [simultani prevod] Izvinjavam se. Moram da uključim
12 slušalice.

13 P: Znači, niste mogli, samo gledajući te informacije i brojeve, da
14 utvrdite koliko je ljudi rađalo decu u tom periodu i kako je raslo stanovništvo
15 u poređenju sa onima koji su odlazili i emigrirali?

16 O: To nismo radili u ovoj studiji. Nismo proučavali demografske
17 trendove, niti natalitet, niti migracije. Samo smo posmatrali stanovništvo
18 Višegrada u dva trenutka, a to je izbijanje sukoba 1991. godine i taj popis i
19 stanovništvo posle rata u spisku glasača.

20 P: A što se tiče brojki za period posle sukoba, da li ste imali još
21 nešto osim popisa glasača?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne. Imali smo neke brojke, informacije od UNHCR-a, koje smo koristili
2 da bismo napravili kontekst, a te informacije su bile o raseljenim osobama,
3 interno raseljenim osobama.

4 P: Da li ste proveravali nešto u poređenju sa spiskovima Crvenog krsta?

5 O: Dosta smo radili sa spiskovima Crvenog krsta, ali prvo mi recite šta
6 mislite pod verifikacijom.

7 P: Da li ste možda proveravali da li ima nekih grešaka u listama koje su
8 mogle da se utvrde gledanjem u spiskove Crvenog krsta?

9 O: To uvek radimo sa svakim izvorom informacija i proveravali smo
10 informacije Međunarodnog crvenog krsta da vidimo da li ima nekih nepotpunosti,
11 nekih nedostataka ili nekih pogrešno... pogrešnog izveštavanja, ali u isto to
12 vreme smo poredili tu informaciju sa drugim izvorima u projektu, kao i u drugim
13 projektima. Na primer, u projektu Srebrenica poredili smo informacije od
14 Međunarodnog crvenog krsta sa evidencijom identifikacije po DNK. To je u sastavu
15 evidencije ekshumacija i dobili smo dosta dobro poklapanje.

16 P: Osim što ste uzeli ove spiskove koje vam je dalo Tužilaštvo i
17 poredili ih - na primer, spisak tih imena ljudi iz Pionirske ulice, i osim što
18 ste to proveravali sa bankom podataka Crvenog krsta, da li ste još nekako
19 proveravali podatke za Višegrad?

20 O: Mislite da li smo poredili sa drugim izvorima? Poredili smo sa
21 Međunarodnim crvenim krstom, sa njihovom identifikacijom. To smo poredili sa
22 spiskom za Pionirsku ulicu. Koristili smo Međunarodni crveni krst kao izvor
23 informacija za poređenje. Onda smo uzeli Bosansku knjigu smrti. Imali smo dosta,
24
25
26
27
28
29
30

1 dosta raznih izvora za poređenje, kao između ostalog, i spiskove nestalih.

2 P: Da li ste očistili taj popis?

3 O: Kako mislite očistili?

4 P: Da li ste uspeli da nekako dođete do tačnih podataka za popis 1991?

5 Da li ste proverili tačnost popisa?

6 O: Znam da je dosta posla urađeno sa tim podacima iz popisa u Bosni i
7 Hercegovini, kao i u mojoj sekciji. Mi smo se usredsredili na ispravljanje
8 ortografskog pisanja imena, zbog toga što nam je to bilo potrebno da bismo
9 poredili imena sa drugim izvorima, da bismo dobili poklapanje sa drugim
10 izvorima.

11 Naravno, poredili smo jedinstveni matični broj i datum rođenja. Hteli
12 smo da utvrdimo koliko informacija nedostaje. Mislim da je tu dosta posla
13 urađeno i takođe dosta posla je urađeno i u samoj Bosni, iako moram reći da je
14 jedan deo tog popisa, onaj deo koji nismo koristili, nije zapravo bio očišćen.

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: [simultani prevod] Mi čekamo transkript,
2 gospodine Alarid. Postoji jedan spisak presuđenih činjenica koji treba da imate
3 u vidu kada ispitujete svedoka.

4 G. ALARID: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

5 P: Da li ste otkrili da je 1997. godine u Bosni bio jedan popis posle
6 rata u Republici Srpskoj?

7 O: Poslednji popis u Bosni i Hercegovini je bio 1991.

8 P: I u SAD je svakih 10 godina. A kako se to radi u Bosni?

9 O: Do 1991. bilo je svakih 10 godina. Od 1991. nismo imali popis u
10 Bosni.

11 P: Da li ste na neki način uzeli u obzir migracije? Znamo da je se
12 srpsko stanovništvo povećalo između Vaša dva izvora podataka, od 1991-1997.
13 godine. Da li ste uzeli u obzir natalitet, rađanje dece i iseljavanje ili, na
14 primer, nove ljude koji su se doselili u taj region?

15 O: Mislite za srpsko stanovništvo u Višegradu ili u Republici Srpskoj?

16 P: U Višegradu.

17 O: U Višegradu imali smo dobre podatke o stvarnom stanovništvu posle
18 sukoba u Višegradu. A u drugim opštinama nije bilo popisa. Imali smo spiskove

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 glasača. To je jedan uzorak stanovništva posle rata. To je veliki uzorak, ali to
2 nije ceo.

3 P: Znači, te brojke za Višegrad su iz spiska glasača 1997. godine? To su
4 samo ljudi koji su registrovani kao glasači?

5 O: Da.

6 P: Znači nemate nikakve podatke za decu koja nisu dostigla uzrast za
7 glasanje?

8 O: Ne. Deca ispod 18 godina nisu u tom uzorku.

9 P: A ljudi između 18 i 80 koji nisu hteli da se registruju kao glasači,
10 takođe nisu uzeti u obzir?

11 O: Ti ljudi koji nisu hteli da glasaju nisu u tom spisku.

12 P: A u patrijarhalnom društvu, na primer, žene nisu nužno i glasači?

13 O: Mislim da ne.

14 P: Znači, ja govorim o spisku glasača, ne o popisu.

15 O: Mene bi iznenadilo da je tako u Bosni.

16 P: Ne bi bilo neobično da se jedan od supružnika prijavi za glasanje a
17 drugi ne.

18 O: Ne, ali ja sam videla slučajeve kada je isti matični broj korišćen i
19 za ženu i za muža.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Možda oni idu da glasaju kao par, ali da li ste mogli da proverite
2 takve stvari iz spiska glasača?

3 O: Mene nije interesovao bračni status.

4 P: Samo radi poređenja imena?

5 O: Nas zanima, zapravo, da vidimo kako su ljudi menjali mesta
6 stanovanja. To je ključno pitanje u ovoj studiji. Mi nismo gledali druge aspekte
7 stanovništva.

8 P: Možete pretpostaviti da su se neki Muslimani i vratili u tu
9 zajednicu, reintegrirali.

10 O: Šta mislite pod reintegracijom?

11 P: Hoću da kažem moguće je da su se neki ljudi vratili ponovo, ali nisu
12 se prijavili da glasaju.

13 O: Pre svega, mislim da se nije vraćalo puno pripadnika manjinskih grupa
14 - a Muslimani su jedna od njih i glavna od njih - posle okončanja konflikta u
15 decembru 1995. godine pa sve do izbora 1997., 1998. godine. To je jedna stvar.

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Druga stvar, ukoliko su se vratili i fizički su živeli u Višegradu, zbog
2 čega se ne bi prijavili za glasanje?

3 P: Pa, možda su se bojali.

4 O: Ja ne shvatam to što govorite, iskreno govoreći, jer da biste glasali
5 u Višegradu, morali ste prvo da budete fizički u Višegradu.

6 P: Ako ste se vratili i neko dođe u Vašu zgradu opštine i proverava Vašu
7 nacionalnost i Vašu adresu iz spiska glasača, to može biti razlog što bi se neko
8 bojao da se ponovo prijavi za glasanje.

9 O: Ali oni nisu morali da se prijave za glasanje u Višegradu da bi
10 glasali u Višegradu. Oni su mogli da glasaju iz Sarajeva, iz inostranstva, bilo
11 odakle. Mogli su da se registruju za glasanje i da glasaju još uvek za Višegrad.
12 Ukoliko su se toliko bojali da glasaju, mogli su da odu u neko drugo mesto i da
13 se prijave i na taj način ne bi privukli na sebe pažnju.

14 P: Zato što su to ljudi kojima su oduzeta prava, zar ne?

15 O: Ne znam.

16 P: Pa, zar ne?

17 O: Mislim da je postotak prijavljivanja za glasanje i postotak učešća u
18 izborima 1997/1998. relativno visok. Ja sam čak i dala jednu procenu toga u mom
19 izveštaju i mislim da je to u mojoj prezentaciji na programu *PowerPoint*.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Govorimo o zaista velikom postotku izlaska na glasanje, tako da je uzorak
2 glasača koji smo uzeli u analizi bez ikakve sumnje veliki uzorak. To su solidne
3 brojke, apsolutno dovoljno dobre da se proceni nacionalni sastav - ne veličina
4 stanovništva, već nacionalni sastav u Višegradu posle sukoba.

5 P: Ako se prijavite za glasanje u Sarajevu, možete li onda glasati u
6 lokalnim izborima u Višegradu, iz Sarajeva?

7 O: Ako ste prijavljeni i možete da dokažete da imate pravo da glasate,
8 onda možete da glasate za Višegrad iz Sarajeva.

9 P: To bi bilo veoma nezgodno, zar ne, ukoliko živite u Višegradu i
10 nemate puno para?

11 O: Neću da ulazim u taj spor, pošto to nije deo mog izveštaja. Ja sam
12 Vam dala svoje brojke, dala sam Vam veličinu svog uzorka, dala sam Vam dobar
13 opis prijavljivanja za glasanje, kako je to napravljeno, ko je to uradio. Mogu
14 Vam pričati i još o tome, ali neću da ulazim u te sporedne stvari, da li je to
15 bilo zgodno ili nezgodno.

16 P: Ja samo istražujem razne mogućnosti, na primer, da je muslimanska
17 strana u toj analizi iz spiska glasača mogla iskusiti neke neželjene efekte. Na
18 primer, neki ljudi su možda bili uključeni, koji nisu uzeti u obzir. To nije
19 Vaša greška, ali to je nedostatak Vaših informacija.

20 O: Ja ne bih tako rekla. Nikad nisam čula o nacionalnim razlozima u
21 postotku učešća ili prijavljivanja za glasanje u ovim izborima. Pokušavam da
22 kažem da nisam čula da je jedna nacionalna grupa u određenoj teritoriji
23 prijavljena za glasanje više nego što su se prijavljivale ostale nacionalne
24
25
26
27
28
29
30

1 grupe. Ja sam pročitala nekoliko izveštaja OEBS-a vezano za te izbore i nikad
2 nisam pročitala nijedan komentar koji bi tako nešto govorio.

3 P: Ali muslimansko stanovništvo Višegrada je identifikovano po
4 nacionalnosti i potom proganjano po osnovu svoje nacionalnosti. Zbog toga Vam
5 kažem možda je zato njihov bio razlog da se ne registruju za glasanje u tom
6 kraju, zbog toga što bi se bojali da se u nekom budućem sukobu može isto to
7 desiti. I takođe, možda su shvatali i ono što ste Vi videli - da je sada tamo
8 srpsko stanovništvo veće, tako da prijavljivanje za glasanje nema puno smisla.
9 Kakvu ću ja sad razliku napraviti svojim glasom ukoliko Srbi već imaju većinu? I
10 iz tih razloga bi čovek, Musliman, sebi mogao reći: "Neću da se prijavljujem za
11 glasanje."

12 O: Ne mogu da se složim sa Vama u ovom pogledu. Mislim da sam pokazala u
13 svom izveštaju da je muslimansko stanovništvo, koje je bilo u popisu koji smo
14 imali odranije i koje smo našli u spisku glasača, da su se oni iselili iz te
15 opštine. Mogu da Vam pokažem jednu konkretnu tabelu u mom izveštaju.

16 P: Koju tabelu?

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Da li je to isto u prezentaciji *PowerPoint* ili u izveštaju?
2 O: To je tabela 3B na strani 13. To je na engleskom.
3 GĐA MARCUS: [simultani prevod] To je dokazni predmet P118.
4 G. ALARID: [simultani prevod] Onda bismo mogli to da pogledamo na
5 ekranu. P118, strana 13.
6 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Znači strana 13, tabela 3B. Ova tabela
7 sastoji se od dva dela. Gornji deo su apsolutne cifre, a donji deo su postoci.
8 Ako pogledate Muslimane u prvom delu, ukupna brojka je 6.799 ljudi koji su
9 prvobitno bili prijavljeni u popisu 1991. godine, koji su tamo živeli 1991.
10 godine. I tu smo brojku uspjeli da nađemo i u spiskovima glasača. To je veliki,
11 zaista veliki uzorak. Verujte mi, kao statističar, ja sam vrlo zadovoljna tim
12 uzorkom.
13 G. ALARID: [simultani prevod]
14 P: Znam, imao sam i ja statistiku kao predmet na fakultetu.
15 O: /prevod engleskog transkripta: "Drago mi je da se slažemo, i ako
16 pogledamo..."/
17 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] U tome i jeste problem, što ste
18 imali to na fakultetu i pokušavate da se malo hvalite svojim znanjem.
19 G. ALARID: [simultani prevod] Znate šta, časni Sude, ja ponekad ne znam
20 šta je relevantno a šta nije relevantno, tako da pokušavam da malo gledam
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 unapred. Malo me zbunjuje toliko statistike u ispitivanju jednog običnog svedoka
2 u predmetu u kome uglavnom imamo posla s očeivicima. Ukoliko Tužilaštvo već
3 izvodi ovakvog svedoka, ja mislim da treba da istražimo da li tu postoje neke
4 netačnosti ili ograničenja.

5 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: "Mislim da možete
6 nastaviti."/

7 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Vidimo da postoji distribucija
8 muslimanskog stanovništva koje je bilo prvobitno prijavljeno u popisu i kasnije
9 je nađeno u spiskovima glasača, podjeljeno po mestima gde su kasnije stanovali.
10 Znači, jedna osoba jednako je jedna osoba koja je ostala u opštini Višegrad. To
11 je prva kolona, prvi stubac gde piše "Ova opština". Sledeća dva stupca, "Druge
12 opštine" i "Van zemlje", pokazuju nam brojeve za uzorak Muslimana koji su se
13 iselili iz Višegrada, tako da imamo ukupan broj od 6.798 ljudi. To je ista ta
14 ukupna brojka minus jedan. To su ti ljudi koji su sada na drugim mestima, ne u
15 Višegradu. Znači, ne radi se o tome da se nisu prijavili za glasanje u dovoljnom
16 broju ili da nije dovoljni veliki uzorak. Ti ljudi su tu. To su veoma veliki
17 brojevi.

18 P: Na drugim mestima?

19 O: Tako je.

20 P: Samo još par pitanja. Da li ste uzeli u obzir činjenicu da je možda
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bilo nekih ljudi koji se nisu prijavili za glasanje, iz nekih seoskih krajeva, u
2 januaru?

3 O: Ne shvatam pitanje.

4 P: Da li je bilo drugih spiskova glasača 1991?

5 O: Ne razumem pitanje.

6 P: Da li ste gledali kako su se ljudi prijavljivali za glasanje 1991.
7 godine?

8 O: Ne.

9 P: I pretpostavljam da ste poredili ljude koji su se prijavljivali za
10 glasanje i utvrdili koji je to postotak populacije, pošto je to bitno u svakom
11 stanovništvu koji se postotak odraslog stanovništva prijavljuje za glasanje.

12 O: Sada bih Vas zamolila da pogledate moju *PowerPoint* prezentaciju, i to
13 stranu... Koja je strana? Tražim pravu stranicu. Znači strana 15, molim.

14 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Ako je od pomoći, ja mogu dati primjerak
15 koji bi se mogao staviti na grafoskop.

16 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Mislím da bi to bilo dobro.

17 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Ono o čemu smo danas govorili sumirano
18 je na strani 15 moje prezentacije u *PowerPointu*. Ja nikad nisam tvrdila da je
19 uzorak glasača nešto što pokriva cijelo stanovništvo. Djeca su tu. I
20 neregistrirani glasači su isto tako. Nasuprot tome, ja ovdje eksplicitno
21 spominjem ono što nedostaje. Jedno od pitanja o kojima ja tu raspravljám su
22 neregistrirani glasači. Zadnji pasus. Ne zna se tačan broj onih koji nisu

23

24

25

26

27

28

29

30

1 registrirani, ali prema OSCE-u, postoji procjena da je oko 12% stanovništva iz
2 1997. i 1998., onih koji su trebali da se registruju, se nije registrovalo.
3 Znači 12% potencijalnih glasača.

4 12% potencijalnih glasača se može lako dobiti koristeći podatke iz ovog
5 izvještaja, zato što u jednoj od tabela u izvještaju ja dajem sveukupni broj
6 mogućih glasača, a to je otprilike 17.800. Znači, 12% od tog ukupnog broja Vam
7 daje ovih 2.146 koji bi bili neregistrirani glasači.

8 P: Nisam siguran da je to odgovor na pitanje, ali jeste li napravili
9 sličnu analizu za srpsku i muslimansku populaciju na drugoj strani dejtonske
10 linije?

11 O: Ne vjerujem da su Muslimani koji su otišli iz Višegrada ostali na
12 teritoriji Republike Srpske. Mislim da postoji tabela u izvještaju koja pokazuje
13 kuda su otišli.

14 P: To nije stvarno pitanje. Zemlja je bila podijeljena napola.

15 O: Da.

16 P: Jeste li izvršili analizu za drugi dio zemlje?

17 O: Da. U nekoliko izvještaja smo analizirali područja na obje strane
18 dejtonske linije, za oba entiteta.

19 P: Da li ste mogli da pokažete područja gdje se smanjilo srpsko
20 stanovništvo na nekom konkretnom dijelu, a muslimansko stanovništvo se povećalo,
21 vjerovatno s ove strane?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. To je dvosmjerni proces. Muslimansko stanovništvo je odlazilo sa
2 teritorije pod kontrolom RS-a, a srpsko stanovništvo se iseljavalo iz teritorija
3 koje su bile pod kontrolom bosanske Vlade. Ja nikad nisam rekla da je to samo
4 jednosmjernan proces. Znači, Muslimani su odlazili iz Višegrada i drugih, a Srbi
5 su se iseljavali iz drugih teritorija.

6 P: Da li ste napravili i sličnu analizu relokacije, kako biste utvrdili
7 kuda su Srbi otišli, gdje su se pojavili s druge strane linije?

8 O: U ovom izvještaju za Višegrad ja sam izvršila analizu svih etničkih
9 grupa, uključujući i Srbe, tako da imate kategorije u izvještaju u svakoj tabeli
10 o srpskom stanovništvu.

11 Ne može se reći da je to nekorektna analiza. Ja sam sve grupe tretirala
12 na identičan način.

13 P: Zahvaljujem. Nemam više pitanja.

14 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Čepiću.

15 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] Zahvaljujem.

16 Unakrsno ispituje g. Čepić:

17 P: Gospođo, dobro jutro. Doktorica Tabeau, ja sam Đuro Čepić.

18 O: Dobro jutro.

19 P: Priznam da Vam zavidim zato što idete na odmor u petak.

20 O: Oprostite. Zamolila bih da mi se transkript vrati na ekran.

21 P: [simultani prevod] Mogu li?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: Koliko sam shvatio dosadašnji Vaš rad za potrebe Tužilaštva, Vi ste
3 uradili izveštaj koji se bavi analizom promena u etničkoj strukturi. I koliko
4 sam ja zapazio, Vi ste već dali radove za predmete *Krajišnik, Plavšić*, za 37
5 opština, u predmetu *Milošević* za 47 opština.

6 O: Da, tako je.

7 P: Šamac, Odžaci, dve opštine, i tako dalje i tako dalje.

8 O: Tačno.

9 P: Ja bih se trenutno zadržao samo na izveštajima o etničkoj strukturi.
10 Vi ćete se složiti sa mnom da ih je bilo makar 10.

11 O: Ne znam točan broj, ali vjerovatno ste u pravu.

12 P: Hvala. I Vi ćete se složiti sa mnom da su sve te ekspertize se
13 odnosile na različite slučajeve i periode optuženja, pa samim tim i prate
14 različite periode u promenama u stanovništvu, zar ne?

15 O: Optužnice pokrivaju različite teritorije i različite vremenske
16 okvire, doista se slažem.

17 P: Složićete se sa mnom da su sve ove analize u vezi etničke strukture,
18 bez razlike o kome pomenutom slučaju se radi, odnosile su se na period od 1991.
19 godine pa do 1997., odnosno 1998. godine.

20 O: Tako je.

21 P: I ove analize koje se odnose na promene etničke strukture, uvek ste
22 radili na osnovu dva izvora podataka i to popis stanovništva iz 1991. godine i
23 glasačkih spiskova iz 1997. i 1998. godine.

24

25

26

27

28

29

30

1 Tako stoji u izvještaju.

2 O: 1997. Vjerovatno ste to mislili.

3 P: [simultani prevod] Da, glasačka lista je iz 1997/1998.

4 O: Znači, pitanje je bilo o izvorima. To je bio popis i glasački spisak
5 1997/1998., da.

6 P: Da li Vam ova dva izvora omogućavaju da pratite kada je došlo do
7 radikalne promene u etničkoj strukturi? Na primer, da li je to bilo između 1991.
8 i 1992. godine ili 1993. i 1994. godine?

9 O: Ne.

10 P: Da li sam ja dobro razumeo, dakle, na osnovu podataka iz popisa
11 stanovništva od 1991. i glasačkih spiskova iz 1997. i 1998. godine, ovi
12 izvještaji trebaju da pokažu šta se desilo u periodu od 7-8 godina, ali ne može
13 se precizirati šta se desilo tačno između 1991. i 1992. ili, recimo, između
14 1996. i 1997. godine?

15 O: Mi smo ove analize koje smo prezentirali u svim izvještajima doista
16 upoređuju samo dva momenta u vremenu i to nije analiza trenda ili analiza onoga
17 što je izazvalo rezultate, odnosno promjene. I to je tačno.

18 P: Hvala Vam. Sada ću Vas moliti da kao stručnjak za demografiju
19 objasnite mi da li su popis stanovništva iz 1991. godine i glasački spiskovi iz
20 1997/1998. godine u metodološkom smislu kompatibilni izvori podataka.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: To je jednostavno pitanje, zato što glasački spiskovi samo
2 predstavljaju uzorak trendova podataka i one proizlaze iz metodologije popisa.
3 Ja nemam nikakve sumnje da su to najbolji podaci koje možemo dobiti i da je to
4 najkompletniji pregled koji pokriva kompletno stanovništvo koje su obradili
5 statističke vlasti, profesionalci sa dobro napravljenim upitnicima. Mnogi su
6 radili na tome i prije popisa, radio se i probni popis, pa onda post-cenzus,
7 kontrola velikog broja podataka, čišćenje podataka i tako dalje. A glasački
8 spisak je samo dio popisa.

9 Spiskovi glasača su rađeni tako da su uzimani podaci iz popisa. Nije
10 bilo nekog drugog popisa u Bosni, pa nije bilo drugog načina da se odluči ko ima
11 pravo na glasanje. Dakle, da su potencijalni glasači morali biti uključeni u
12 popis, kako bi se mogli prijaviti za glasanje ili da na drugi način dokažu,
13 ličnom kartom ili dozvolom boravka ili bilo čime drugim, da imaju pravo na
14 glasanje. Na primjer, oni koji su novodošli iz drugih dijelova bivše
15 Jugoslavije, morali su dodatno to dokazivati, zato što oni nisu bili u popisu za
16 Bosnu za 1991.

17 Dakle, kada se radi o metodologiji glasača, nema mnogo toga što bih
18 mogla da kažem. To su samo, naprosto, izvrsni podaci, zato što dolaze iz popisa,
19 u smislu da ne moram da brinem o tome šta je pokriveno. Znam točno šta je
20 pokriveno. To su sve registrirani glasači, veliki broj, i imam sve osnovne
21 informacije koje su mi potrebne za svoj rad, koje su tamo uključene.

22 Naravno, postoje nedostaci, kao i u popisu, ali sve dok razumijemo te
23 nedostatke i znamo kako da se s njima nosimo, imamo veoma dobru šansu da ćemo
24 izbjeći greške i da nećemo zavesti naše čitaoce pogrešnim statističkim podacima.

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala Vam. Dakle slažemo se da u metodološkom smislu ovo nisu
2 kompatibilni izvori podataka?

3 O: Oh, jesu kompatibilni. Zbog čega ne bi bili kompatibilni?

4 P: Hvala.

5 O: Spiskovi glasača nisu bili u pregledu. A nasuprot, vrlo su
6 kompatibilni.

7 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Gospodine Čepiću, Vi očigledno niste
8 imali statistiku tokom studija kao predmet.

9 G. ALARID: [simultani prevod] Samo jedan semestar, časni Sude.

10 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] Zahvaljujem.

11 P: Gospodo, hoćete mi reći da li znate da postoji ijedan objavljeni ili
12 stručni rad koji je urađen van demografskog odeljena Tužilaštva, kome su izvor
13 podataka za procenu etničke strukture ili migracionih kretanja bili birački
14 spiskovi?

15 O: Ne bih baš znala za Bosnu, jer osim onoga što sam ja objavila ne znam
16 šta su drugi koristili za etnički sastav. Naprimjer, poznat mi je jedan izvor
17 koji dolazi iz rada Hansa Koschnika, na primjer, u Mostaru. On je prezentirao
18 svoje statističke podatke o stanovništvu nakon sukoba iz vlastitih sukoba
19 /?izvora/ po nacionalnostima. Ja ne znam tačno što je on koristio kao izvor.
20 Možda samo općinske dokumente kojima je imao pristup, ali ne znam tačno. Ali ja
21 nisam eksplicitno vidjela ništa što bi govorilo o etničkom sastavu na osnovu
22 glasačkih spiskova. U svakom slučaju, Koschnikovi podaci su vrlo konzistentni sa
23 onim što smo mi dobili sa biračkih spiskova i to se može provjeriti na
24 Internetu. Mogu Vam dati adresu.

25

26

27

28

29

30

1 P: Dakle, možemo se složiti da Vi nemate saznanja o ijednom naučnom ili
2 stručnom radu, van Vašeg odeljenja, koji ima za izvor podataka biračke spiskove,
3 a reč je o proceni etničke strukture ili migracionih kretanja.

4 O: Ne, na osnovu biračkih spiskova. Bile su, naravno, na raspolaganju
5 neke druge stvari.

6 P: [simultani prevod] Hvala. [na B/H/S-u] I da se složimo samo oko
7 popisa stanovništva. Evo, 13 godina je prošlo, il' će sada biti, od Dejtonskog
8 sporazuma i mira u Bosni i još uvek nema novog popisa stanovništva. Nije li to
9 malo čudno?

10 O: Pa šteta je. Meni je žao da ja kao demograf to vidim, zato što su
11 popisi stanovništva izuzetno vrijedni izvori informacija o stanovništvu.
12 Međutim, vjerujem da postoje vrlo dobri razlozi zašto nije bilo novih popisa,
13 ali ne znam koji su to razlozi.

14 P: Hvala. Da li birački spiskovi iz 1997. i 1998. godine, koje Vi
15 koristite kao izvor podataka, imaju podatke o nacionalnoj strukturi?

16 O: Nemaju.

17 P: [simultani prevod] Hvala. [na B/H/S-u] Pošto nema izvornih podataka
18 za 1997. i 1998. godinu, to bi značilo onda da ste Vi na određeni način morali
19 da ih proizvedete preuzimanjem iz drugih izvora, zar ne?

20 O: Da, to je tačno. To smo i radili, koristeći postupak uparivanja. Mi
21 smo uspoređivali popis birača sa popisom. Nije bilo vrlo teško jer, kao što sam
22 rekla, spisak birača je dio podataka iz popisa. I kad se to dvoje poveže ili
23 kada se upari ili koji god termin koristite, nije vrlo komplicirana stvar. I u
24 ovom slučaju većina podataka, najmanje 2 miliona, se mogu odmah uporediti

25

26

27

28

29

30

1 koristeći samo jednu brojku, a to je matični broj građana. I prebacivanje
2 podataka između ta dva izvora je vrlo lagano, zato što u tom slučaju uparivanje
3 nije problem.

4 P: Znači popis stanovništva je jedini izvor iz koga ste mogli preuzeti
5 nacionalnu strukturu za koju tvrdite da je slika stanja iz 1997. i 1998. godine?

6 O: Da, to je jedini izvor i jedini izvor koji sam ja željela koristiti.
7 Ja nisam željela koristiti izvještavanje o nacionalnosti iz bilo kojeg drugog
8 izvora, zato što su percepcije nacionalnosti nešto što se cijelo vrijeme
9 mijenja, zavisi od političke situacije, ekonomske situacije, svih vrsta
10 socijalnih procesa. I kako bi se napravila objektivna analiza, Vi doista morate
11 eliminirati pristrasnost izvještavanja o nacionalnosti.

12 P: Da li se možemo složiti da Vi ustvari poredite podatke o
13 nacionalnosti iz 1991. godine sa podacima o nacionalnostima iz iste te 1991.
14 godine, ali sada na znatno manjem broju stanovnika, to jest samo za glasače za
15 koje ste uspjeli da preuzmete nacionalnu strukturu iz popisa?

16 O: Nisam sigurna da razumijem pitanje. Pretpostavljam da se Vaše pitanje
17 odnosi na nacionalnost glasača. Je li tako?

18 P: [simultani prevod] Da.

19 O: Nacionalnost glasača se može uparivanjem dobiti iz popisa i to smo mi
20 i učinili. Pošto smo uporedili te izvore, mi možemo dodijeliti nacionalnost
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svakom glasaču koji je zabilježen, znači, ona nacionalnost koja je bila
2 prijavljena u popisu. To je objektivna, nepromijenjena, inicijalna nacionalnost
3 koju su ljudi prijavili rije, odnosno na početku sukoba.

4 P: I to je bio sada znatno manji broj stanovnika za koje ste uspjeli da
5 preuzmete nacionalnu strukturu iz popisa, zar ne?

6 O: Sve je u izvještaju i u prezentaciji u *PowerPointu*. Ja se ne slažem
7 da je to bio mali broj, zato što je broj uporednih podataka za opštinu Višegrad
8 taj da od 17.800, otprilike, mi smo uspjeli da uporedimo 10.850 unosa u glasački
9 spisak.

10 P: [simultani prevod] To već imamo u izvještaju.

11 O: Mi to imamo u izvještaju, ali se ne slažem da je to mali broj
12 uparenih ljudi. Svaki broj vezano za nacionalnost je dobra brojka koja dolazi iz
13 velikog uzorka.

14 P: Pa dobro, kad smo kod te teme, da li biste mogli da ocenite stepen
15 pouzdanosti dobijenih rezultata za etničku strukturu koju prikazujete kao 1997.
16 godinu?

17 O: Mislim da su podaci vrlo pouzdani. Ja govorim o postocima. Kao što
18 sam ranije spomenula, apsolutna veličina populacije se nije mogla izvući iz
19 veličine uzorka. Uzorak je samo uzorak i mi ne znamo sveukupan broj u post-
20 ratnom periodu, ali postoci su o etničkom sastavu izuzetno dobre statističke

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 mjere koje mogu biti pouzdane i koristiti se za određivanje etničkog sastava.

2 P: Možete li mi reći procenat?

3 O: Pa, sve je u izvještaju. Možemo pogledati tabelu 3A, odnosno stranu
4 16 u prezentaciji u *PowerPointu*. Postotak srpskog stanovništva se povećao sa
5 otprilike 32,62...

6 P: Hvala. Nego, hteo... Mene zanima sad otprilike, shodno tom izveštaju,
7 tu nedostaje možda razlike u 40% stanovništva. Moje pitanje je: kako može biti
8 nešto tačno ako nam nedostaje 40%?

9 O: Vi, dakle, govorite o onim neuparenim podacima? Na šta se tih 40%
10 odnosi?

11 P: Nedostaje nam 40% stanovništva, gospodo.

12 O: Po mom mišljenju, ništa ne nedostaje iz populacije. Ja eksplicitno
13 kažem da za 1991. godinu imamo kompletne podatke iz popisa, a kada se radi o
14 potencijalnim glasačima, to je onda 17.883, a kada se govori o poslijeratnom
15 periodu i glasačkim spiskovima, mi smo radili sa uzorkom koji je veliki uzorak i
16 objektivan uzorak, zato što ne postoji manja registracija bilo koje etničke
17 grupe. Tako da imamo uzorak od 9.241 osobe, što je otprilike 60%. A 60% uzorak u
18 statistici je vrlo dobar, iako 40% nema tamo. Mi koji radimo sa uzorcima
19 naprosto ne radimo sa tako velikim uzorcima i niko nema resurse da bi obradio
20 tako velike uzorke.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: [simultani prevod] Hvala. [na B/H/S-u] Evo videli smo za tih 40%. E
2 sad, mene zanima sledeće. Pošto prikazujete etničku strukturu samo za punoletno
3 stanovništvo, zar ne, da li bi znali da nam kažete koji procenat maloletnog
4 stanovništva izbacujete iz posmatranja, dakle isključujete iz posmatranja?
5 Koliki je to procenat?

6 O: Pa i to je također u izvještaju. Ako pogledate slajd 15 iz
7 prezentacije u *PowerPointu*, možete tu vidjeti isključene osobe koje ne mogu
8 glasati. Iznose 3.316, a to je 15,6% od populacije iz 1991. godine.

9 P: A mi možemo samo da nagađamo u međuvremenu kol'ki je natalitet bio,
10 zar ne, pošto nemamo jasne podatke o tome?

11 O: Mi nismo ispitivali natalitet. Zbog čega bi mene sada interesirao
12 natalitet?

13 P: Pa i novorođeni ulaze u sastav stanovništva, zar ne? I oni su isto
14 tako građani. Ako je neko rođen 1992. i 1993., ove godine ima 15 godina.

15 O: Gospodine, Vi pokušavate reći da novorođeni mogu značajno promijeniti
16 etnički sastav u post-ratnom periodu. Međutim, ja ne mislim tako. Ova vrsta
17 velikog uzorka kao što je glasački spisak je doista bliska sveukupnoj statistici
18 kompletne populacije. Ja ću Vam dati jedan primjer izvještaja.

19 P: Hvala Vam. Hvala. Imamo izveštaj. Ja sam ga studirao dosta detaljno.

20 Složićete se sa mnom da je i u Vašoj analizi postotak od 15,6 nije
21 zanemarujući, nije mali.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Nije malen, ali nema značajan uticaj na etnički sastav koji je
2 dobiven iz biračkih spiskova.

3 P: Hvala Vam.

4 O: To je ljepota uzorka, da ne moramo doista imati sve pojedince kako
5 bismo dobili dobre statističke podatke.

6 P: Da li biste znali da nam kažete koliko ti izbačenih iz popisa utiču
7 na pouzdanost Vaših rezultata za 1997. godinu?

8 O: Ja sam već odgovorila na to. Oni ne utiču značajno na rezultate koje
9 sam ja dobila na osnovu svog uzorka, ni najmanje. Pogledajte, gospodine. Možemo
10 pogledati izvještaj.

11 P: [simultani prevod] Hvala, imamo Vaš izvještaj. Hvala.

12 [na B/H/S-u] Gospođo, da li uspevate da sve birače, ove označene u
13 1997., potvrdite i kao postojeće u popisu?

14 O: Pa, ako oni dolaze iz popisa, znači postojali su u popisu. To nije
15 podatak koji je neko izmislio. Ti birački spiskovi dolaze iz popisa. Znači,
16 preklapanje između glasačkih spiskova i ukupnog broja je otprilike 80%. 80% je
17 nađeno u popisu.

18 Po mom mišljenju, saznanje da postoje neki nedostaci u popisu, kao što
19 su ortografske greške u pisanju imena i nepotpunost nekih važnih stavki, ne
20 znače da to nije dobra stopa preklapanja. To je više od 80%, tako da nema
21 nikakve sumnje da je ogromna većina glasača u popisu. To je utvrđeno poređenjem.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Znači nije 100%, već ste rekli procenat 80%, dakle jedna petina. Da
2 li znači da i iz biračkih spiskova izbacujete određeni broj lica? Da li ovo
3 znači što smo prethodno pomenuli?

4 O: Da. Tih 20% koji se ne poklapaju su isključeni.

5 P: Hvala. Evo sad ću Vas pitati kao statističara : da li se u statistici
6 loš obuhvat stanovništva toleriše ili se smatra greškom?

7 O: Šta mislite pod tim loš obuhvat?

8 O: Ja sam shvatio da ste Vi po osnovnoj vokaciji statističar, pa me
9 zanima ovo: da li se u statistici loš obuhvat stanovništva toleriše ili se
10 smatra greškom, da je to greška?

11 O: Vrlo ste nejasni u svom pitanju. Da bih odgovorila na pitanje, moram
12 shvatiti šta mislite pod lošim obuhvatom. Ja to zapravo ne shvatam, jer u mojoj
13 studiji, ovaj popis definitivno nije taj slučaj kada je loš obuhvat
14 stanovništva.

15 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: "Koliko je obuhvaćeno?"/

16 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Popis je u suštini celo stanovništvo, a
17 glasači su jedna ogromna većina stanovništva. Koliko je to veliki postotak? Da
18 razmislim. 80% ili tako nešto, ukoliko ne grešim. Znači, to nije loš obuhvat.
19 Loš obuhvat bi bio kada, recimo, imamo mali uzorak od 1.000 ili 2.000.

20 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Mislim da je to mislio gospodin
21 Čepić.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Da li govorite o uzorku?

2 G. ČEPIĆ: Časni Sude, mi imamo razliku od 20% koji nisu potvrđeni. I
3 mene zanima tih 20%. Dakle ta razlika, da li se to toleriše u statistici ili se
4 smatra greškom? Jednu petinu imamo koja nije potvrđena u prethodnom. Sad je...
5 sad je doktorica potvrdila to.

6 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da zamolimo doktoricu da komentariše.
7 A posle sudija David ima jedno pitanje.

8 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Pokušavam da Vam objasnim. Radimo sa
9 jednim uzorkom iz glasačkog spiska. Tih 20% koji su nepotvrđeni i isključeni, ne
10 znači da ostatak evidencije predstavlja loš obuhvat. Ne postoje nikakva pravila
11 u statistici koja regulišu koliko stanovništva mora biti obuhvaćeno da bi se
12 dobio dobar uzorak. Ukoliko je uzorak reprezentativan, čak i ako je mali uzorak,
13 bitno je koliko je taj uzorak reprezentativan. Ukoliko ovde imamo 20%, u ovom
14 slučaju nema nikakve sumnje da je ovo dobar obuhvat.

15 SUDIJA DAVID: [simultani prevod] Ja bih hteo da Vam postavim dva pitanja
16 i ova dva pitanja će nam pokazati koliko ja slabo znam statistiku. Kao što
17 znate, Vi ste pomenuli da dokaz i pouzdanost Vaših zaključaka predstavlja meru

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 raskoraka i to isključuje mogućnost nove hipoteze, što je slučajna asocijacija.
2 Da li nam onda dajete jedan stepen raskoraka koji je visok stepen mogućnosti da
3 se to ne može objasniti slučajem?

4 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] To je veoma dobro pitanje. Ovi rezultati
5 koje sam ja uključila u izveštaj pokazuju da se to ne može objasniti
6 slučajnošću. Mogućnost greške je vrlo mala.

7 SUDIJA DAVID: [simultani prevod] Drugo pitanje. Ova inferencijalna
8 statistika nam daje jednu meru devijacija. To znači da na osnovu ovih vrednosti
9 možete da dobijete empiričke generalizacije, uopštavanja?

10 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Da.

11 SUDIJA DAVID: [simultani prevod] Empiričke generalizacije su prihvatanje
12 a *priori* da se može računati na određenu pouzdanost sa tačke gledišta
13 statistike; to je tačno?

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA SVJEDOK: /prevod engleskog transkripta: "Da, to je tačno."/
2 SUDIJA DAVID: /prevod engleskog transkripta: "To bi bilo sve."/
3 GĐA SVJEDOK: /prevod engleskog transkripta: "Hvala Vam."/
4 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Gospodine Čepić, trebalo bi da Vam
5 sudija David bude učitelj.
6 G. ČEPIĆ: /prevod engleskog transkripta: "Hvala Vam. Hvala Vam mnogo."/
7 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Mi možemo ovako satima da nastavimo,
8 znate, ali nadam se da ćete uskoro /?ovo/ privesti kraju.
9 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] Pokušaću da ubrzam.
10 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Nismo ovde na fakultetu.
11 G. ČEPIĆ:
12 P: Doktorka, da li Vas ja dobro razumem? Kada poredite podatke popisa
13 stanovništva i biračkih spiskova, onda Vi, ustvari, sa jedne strane imate
14 podatke o punoletnom stanovništvu, gde je obuhvat izuzetno visok ili 100%, kakav
15 je popis, a sa druge strane imate podatke o punoletnom stanovništvu, gdje je
16 obuhvat možda 50-60%, možda najviše 70. Da li su u metodološkom smislu uporedivi
17 podaci iz dva različita izvora koji imaju različite obuhvate stanovništva?
18 O: Mislim da grešite kad kažete da ja koristim podatke iz popisa i da tu
19 poredim sve uzraste stanovništva koji su iznad 18 godina 1997. godine. Videćete,
20 ako pogledate moj izveštaj, da ja koristim iz popisa samo one koji su rođeni pre
21 1980. godine. To su oni koji će kasnije imati pravo da glasaju 1997. godine na
22 izborima, tako da radim sa istim informacijama kada se radi o uzrastima.
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Mislim da sam Vas nešto drugo pitô. Ja sam Vas pitô o... o... da li
2 je u metodološkom smislu uporedivo, dakle, ova dva izvora koji imaju različite
3 obuhvate stanovništva. Dakle, metodološki smisao.

4 O: Gospodine, mislim da niste pravilno pročitali ili shvatili moj
5 izveštaj. Ja radim sa pojedinačnim podacima. Pratim grupu pojedinaca koji su
6 prisutni u popisu, uz uslov da su rođeni pre 1980. Imam njihove pojedinačne
7 podatke. U mogućnosti sam da ih pratim. Mogu da ograničim te podatke i mogu da
8 ih propratim do biračkog spiska. To su isti ti ljudi. Oni su prvobitno nađeni u
9 popisu. Tražim ih na biračkom spisku. Nađem ih kao glasače, onda ih poredim,
10 tako da nema ništa nepravilno u toj metodologiji. To je savršen način da se
11 obavi taj posao, zahvaljujući tome što imam podatke na pojedinačnom nivou, i u
12 popisu i u glasačkom spisku.

13 P: Da li biste mi rekli, kao stručnjak, kolika je dozvoljena statistička
14 greška u zvaničnim statističkim i ozbiljnim naučno-stručnim istraživanjima?

15 O: Aberacije, greške - pošto u transkriptu piše "kolaboracija". Mislite
16 na aberacije?

17 P: Statističke greške.

18 O: 5% je dozvoljena statistička greška.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Da, 5%, jeste. A sada bih Vas pitao da mi kažete koliki je bio
2 procenat grešaka u pisanju imena i prezimena u popisu, a koliki u biračkim
3 spiskovima?

4 O: Bojim se da ovo pitanje uopšte nema smisla. Ne bih mogla da Vam dam
5 procenu postotka grešaka, ortografskih grešaka u pisanju imena. To nam nije
6 inferencijalna statistika, naravno, tako da tu ne koristimo nikakve standarde.
7 Nemam odgovor na to pitanje.

8 P: Nemate odgovor?

9 O: I ako smem da dodam...

10 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: "Da, molim Vas pustite
11 je da doda šta želi."/

12 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Mislim da je ovaj nivo od 5% samo uopšte
13 prihvaćeni nivo. Nema nikakvih striktnih pravila koja kažu da je 5% prihvatljivo
14 a 5.1% nije prihvatljivo. Nivo greške, postotak dozvoljene greške je samo
15 indikacija kvaliteta rezultata, kvaliteta zaključka. Tako da ja mogu da Vam dam
16 procenu koliko je bilo ortografskih grešaka tako što ću Vam dati uzorak nekih
17 imena koja su prvobitno data u popisu i ta ista imena kako smo ih mi kasnije
18 prepravili. To može da se uradi i onda Vi možete da odredite postotak greške.
19 Ali stvar je u tome što su te popravke bile veoma temeljne, zasnovane na tri
20 odvojene procedure i to je značajno poboljšalo naše podatke. Mi smo videli
21 značajna poboljšanja kada smo poredili podatke iz popisa sa drugim izvorima u
22 kojima je prisutan i jedinstveni matični broj ili nije prisutan

23

24

25

26

27

28

29

30

1 jedinstveni /?matični broj/ i onda moraju da se koriste za poređenje imena. Tako
2 da imamo veoma veliki stepen doslednosti sa svojim ispravljenim imenima i ona se
3 u velikoj meri poklapaju sa drugim izvorima. Imamo ogroman broj drugih izvora.
4 Na primer, imamo podatke za mortalitet, iz dve velike baze podataka, koje su
5 utvrdili profesionalni statističari i u Republici Srpskoj i u Saveznim
6 statističkim institutima. I imamo spisak od 140.000 umrlih, gde imamo veliko
7 poklapanje imena.

8 To Vam govori o tome koliko su bila uspešna popravljavanja tih
9 ortografskih grešaka u imenima.

10 P: Da li Vi imate kompletnu evidenciju o tome?

11 O: Šta mislite pod tim kompletnim evidencijama?

12 P: Ove greške dok ste radili i potvrđivali, da li ste vodili evidenciju
13 neku?

14 O: Mislite kvantitativnu meru tih ispravki koju Vam mogu dati?

15 P: Greške pojedinačno koje ste uočili za opštinu Višegrad, da li ste
16 vodili evidenciju o tome?

17 O: Naravno. Mi beležimo ispravke, naravno.

18 P: Da li su u toj evidenciji sva imena?

19 O: Iz Višegrada i drugih opština, da.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Možemo li dobiti tu evidenciju, kompletnu?

2 O: Mislim da je to sastavni deo podataka o popisu. Sigurno možete da to
3 pogledate u našim prostorijama u Tužilaštvu. Možete da pogledate podatke za
4 popis koje smo koristili za studiju. Ne mogu Vam dati to na papiru, zbog toga
5 što to nije moguće. Ali naravno, možete pogledati te podatke sa popisa.

6 P: Meni treba Vaša evidencija o tome, o utvrđenim greškama. To mi treba.
7 Pojedinačno. Da li to imate ili nemate?

8 O: Nisam sigurna da se dobro razumemo. Po meni, koliko sam ja shvatila,
9 Vi tražite od mene dva spiska - imena kako su prvobitno napisana u popisu i
10 spisak ispravki, ispravljenih imena.

11 P: Gospodo, ja tražim evidenciju o uočenim greškama, ako ste radili. Ako
12 ste potvrđivali imena sa biračkog spiska u popisu, ja pretpostavljam da ste Vi
13 vodili neku evidenciju sa strane. Meni treba ta evidencija o svakom imenu u
14 Višegradu. To mi treba. Da li to imate ili nemate?

15 O: Upravo sam odgovorila i možete to pogledati. Jedino...

16 P: Za svako ime?

17 O: Da, naravno, za svako ime.

18 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Samo trenutak. Gospodo Marcus, zbog
19 čega Vi iznosite ove dokaze? Možda je to čudno pitanje...

20 PREVODITELJICA: Predsedavajući nema mikrofona.

21 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Mislim da svi znamo odgovor,
22 zapravo.

23 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude, za ovo pitanje.

24

25

26

27

28

29

30

1 Ove dokaze izvodimo kao kontekst u ovom predmetu, kao kontekst za zločine koji
2 su stavljeni na teret optuženima, da se pokaže opšti obrazac.

3 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da li to dokazuje bilo koju od
4 tačaka optužnice?

5 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Mi bismo rekli da to dokazuje zajedničke
6 elemente zločina koji su stavljeni na teret u optužnici, a to je široko
7 rasprostranjeni i sistematski obrazac tih zločina.

8 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Znači nije samo kontekst.

9 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Da, u tom smislu nije.

10 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Mislim da treba da privedete kraju,
11 gospodine Čepić.

12 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] Trudim se, ali ovo je svedok veštak i ja
13 sam zaista sažeo sva svoja pitanja da bismo skratili maksimalno i da bismo imali
14 i kraće izvođenje dokaza Odbrane.

15 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: "U redu, nastavite."/

16 G. ČEPIĆ:

17 P: I samo, gospođo, u vezi evidencije, da li ste Vi vršili ispravke
18 imena i prezimena na originalnim materijalima, popisu i tako dalje?

19 O: Kao što sam rekla, imam i jedno i drugo, originalno napisana imena i
20 ispravljena imena. Znači, ispravke su vidljive, ali nismo originalni spisak
21 menjali.

22 P: I... i sve će nam biti to dostupno da pogledamo?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, ovde u prostorijama Tužilaštva. Imate dostup tome.
2 P: E sad me zanima ovaj izvor.
3 G. ČEPIĆ: /prevod engleskog transkripta: "Mogu li nastaviti, časni
4 Sude?"/
5 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: "Da."/
6 G. ČEPIĆ:
7 P: Treći izvor, dakle, liste Crvenog krsta, koji pominjete, to je izvor
8 iz 1998. godine?
9 O: Ne, lista Međunarodnog crvenog krsta je iz ažuriranog izveštaja 2005.
10 P: I ta lista ima mnogo grešaka, odnosno brojne su razlike između liste
11 koju ste nam juče, odnosno prekjuče prezentovali i te liste Crvenog krsta. Ja
12 sam upoređivao imena, i moji asistenti, i videli smo da postoje brojne razlike.
13 Slažete se sa mnom?
14 O: Ima nekih nedostataka u spisku Međunarodnog crvenog krsta, ali ne bih
15 se složila sa Vama u potpunosti da ima veliki postotak nedoslednosti između
16 Međunarodnog crvenog krsta i drugih izvora. Ne bih se složila. Ima nekih
17 raskoraka. Kao što sam rekla u ponedeljak, ima grešaka u datumu rođenja i datumu
18 nestanka. Ima grešaka, ali ja ne bih rekla da su to neke velike greške.
19 P: Evo ja ću navesti jednu ključnu, možda čak za ovaj predmet, u nekim
20 stvarima. Gospodin Domazet Vas je pitao u predmetu protiv Mitra Vasiljevića i
21 našao je da je svega dvadeset i nešto osoba nestalo 14. juna, po spisku Crvenoga
22 krsta. Međutim, po spisku optužnice taj broj, i onoga što Tužilaštvo navodi, taj
23 broj je znatno veći. Vi ćete se složiti sa mnom da je to drastična razlika.
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Zavisi kako gledate spisak Međunarodnog crvenog krsta. Ukoliko
2 očekujete da to bude isto tako kompletan izvor kao i popis, onda je raskorak
3 veliki. Međutim, Međunarodni crveni krst nikad nije ni tvrdio da je to kompletna
4 informacija o žrtvama iz bilo kog kraja u Bosni. Ovaj spisak predstavlja vrlo
5 poseban izvor, vrlo različit od izvora koji izveštavaju o poznatim slučajevima
6 smrti. Međunarodni crveni krst samo izveštava o nestalim osobama za koje se ne
7 zna šta im se desilo. Njihove porodice su ih prijavile kao nestale u nekom
8 trenutku. Ovo objašnjava raskorak. Mi u optužnici govorimo i o jednom, i o
9 poznatim, potvrđenim smrtima, i o nestalim osobama. A Međunarodni crveni krst
10 govori samo o nestalim osobama, tako da ne možete nikako dobiti podjednak broj
11 žrtava iz ta dva izvora.

12 P: Hvala. I složićete se sa mnom da u ovim podacima Crvenoga krsta stoje
13 informacije samo kada je neko lice zadnji put viđeno od strane koja ga je
14 prijavila, od lica koje ga je prijavilo, zar ne? Da je to poslednja informacija
15 da je neko viđen na određenom mestu, određenog dana ili određenog vremenskog
16 perioda.

17 O: Da, tačno.

18 P: I one dve nule u tim listama označavaju, dakle, da se ne zna precizan
19 dan ili mesec kad je neko od nabrojanih lica poslednji put viđen, zar ne?

20 O: U datumu izveštaja, taj kod dve nule znači da nema datuma, nema
21 meseca.

22 P: Dakle, možemo da zaključimo da je ta evidencija zapravo evidencija
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kada je neko zadnji put viđen, zar ne? Crvenog krsta.

2 O: O tome smo se složili. To je evidencija ljudi koji su u jednom
3 trenutku viđeni posljednji put, a posle toga ne.

4 P: Da li ste Vi u Vašoj analizi upoređivali spisak nestalih, odnosno sa
5 spiskom kada je neko zadnji put viđen, sa spiskom pripadnika Armije Bosne i
6 Hercegovine?

7 O: Koje armije?

8 P: Armije...

9 O: Armije Bosne i Hercegovine?

10 P: /prevod engleskog transkripta: "Armije BiH, da."/

11 O: Da, u jednom trenutku smo to poredili, naročito nedavno za predmet
12 *Popović* smo napravili to poređenje. Poredili smo spisak Međunarodnog crvenog
13 krsta sa vojnim evidencijama Armije BiH.

14 P: Ali to nije rađeno u predmetu Višegradu, jer nema nigde u izveštaju,
15 zar ne?

16 O: Da, to nismo radili, mada može da se uradi ako želite da vidite to
17 poređenje. Ne vidim zašto to ne bismo uradili, ukoliko želite. To je nešto što
18 može brzo da se uradi. Ali hoću da dodam da vojna evidencija nije dokaz da je
19 osoba poginula u borbi. To je samo pripadnost vojsci ili nekoj ustanovi koja je
20 vezana za vojsku, kao što je Ministarstvo odbrane ili, na primer, da osoba radi
21 za neku vojnu industriju ili neku fabriku koja pruža usluge ili proizvode vojsci
22 i koja je poginula u sukobu. Tako da zavisi šta želite s tim da postignete. To
23 je samo jedna indikacija, kao što je praćenje statusa žrtava u drugim izvorima.

24 P: Da li ste možda zahtevali podatke kako bi se utvrdilo da neka od
25
26
27
28
29
30

1 nestalih lica nisu eventualno učestvovala u oružanim borbama i eventualno
2 stradali u istim?

3 O: Nisam tražila nikakvu informaciju ni od koga.

4 P: [simultani prevod] Hvala.

5 Pokušavam da Vam postavljam pitanja što je brže moguće.

6 [na B/H/S-u] Samo nešto o metodologiji koju ste koristili. Da li je ta
7 metodologija koja se koristi... da li je to metodologija koja se koristi u
8 naučno-stručnim istraživanjima?

9 O: Naravno.

10 P: I u svim svojim izveštajima Vi koristite metod uparivanja. Da li je
11 to metod koji koriste demografi?

12 O: Mislim da jeste. On se koristi naširoko. Ako pogledate bilo koju
13 pretragu na *Googlu*, sve je to uparivanje. To je jedan ogroman korpus literature
14 koji se bavi uparivanjem. Uparivanje je prvobitno nastalo iz studije
15 informativne tehnologije i mnogo je napredovalo poslednjih godina.

16 P: Da li taj metod... Doktorka, ja Vas molim samo za kratke odgovore da
17 dođemo što pre do kraja, ovaj. Da li taj metod koriste demografi? To Vas pitam.
18 "Da" ili "ne", ako možete samo. Vi kažete metod uparivanja. "Da" ili "ne"?

19 O: Da, naravno, u istorijskoj demografiji. Naročito u istorijskoj
20 demografiji.

21 P: Znači da taj metod koriste institucije koje...

22 SUDIJA DAVID: [simultani prevod] Ja bih hteo da postavim pitanje u ovoj
23 fazi. Doktorka Tabeau, postoji li mogućnost da se putem inferencije dođe do
24
25
26
27
28
29
30

1 nekih empiričkih uopštavanja, generalizacije iz Vaših podataka? Ne tražim da to
2 uradite sada, ali da li je moguće da se dođe do nekih generalizacija ili da se
3 verbalizuju ovi uzajamni odnosi koje ste Vi pokazali u Vašoj studiji, na neki
4 inferencijalni način?

5 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Da, mislim da je moguće.

6 SUDIJA DAVID: [simultani prevod] Možete li mi dati neki primer, da bi
7 svi shvatili o čemu ja govorim?

8 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Ti inferencijalni intervali mogu da nam
9 daju procenu nacionalnog sastava.

10 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Ja nisam to shvatio. Šta može da se
11 asocira?

12 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Intervali pouzdanosti mogu da se
13 asociraju sa procenjenim nacionalnim sastavom zasnovanim na glasačkim
14 spiskovima. To bi bio jedan način da se izmeri formalna greška i to može da nam
15 kaže nešto o pouzdanosti, statističkoj pouzdanosti rezultata. Kada se radi o
16 uparivanju, postoji formalno merenje greške koja se asocira sa uparenim
17 rezultatima, takođe, i to može i formalno da se predstavi.

18 SUDIJA DAVID: [simultani prevod] Hvala.

19 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Još uvijek pokušavam vidjeti da li
20 sam dobro razumio ove intervale pouzdanosti.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] To je statistički pojam koji pokazuje,
2 ustvari, više nego samo procjene određenih tačaka koje su sada prezentirane. U
3 tabeli 3A, koliko se sjećam, mi pokazujemo etnički sastav u postocima i to su
4 ustvari procjene samo jedne tačke, odnosno jedna brojka za jednu nacionalnu
5 grupu. Međutim, pošto sam radila sa uzorkom, ovo je samo jedna od mogućih
6 vrijednosti za taj postotak. Može postojati više vrijednosti koje su vezane sa
7 ovom procjenom jedne vrijednosti i taj raspon se može... od njega se može
8 tražiti da sadrži vrijednosti koje su visoko vjerojatne. Znači, 95% interval
9 povjerljivosti bi nam pokazao vrijednosti, to jeste, ukazivati na to da su
10 napravljene sa pouzdanošću od 95%, odnosno 5% nivoa greške. I ja Vas uvjeravam
11 da smo mi uradili ovo kako bismo utvrdili ove intervale pouzdanosti vezane sa
12 ovom vrstom mjerenja etničkog sastava. I to je vrlo bliska vrijednost, zato što
13 je uzorak velik.

14 SUDIJA DAVID: [simultani prevod] Druga stvar, gospođo Tabeau. Što se
15 tiče međusobnih odnosa, varijabli nacionalnosti koje imate na toj lokaciji, koje
16 ste utvrdili, može li biti da možemo generalizirati i postaviti, ustvrditi
17 međusobne odnose na nekoj vrsti aksiomatskog načina ili *modea*?

18 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Nisam sigurna da sam u potpunosti
19 razumjela pitanje.

20 SUDIJA DAVID: [simultani prevod] Iz empirijske generalizacije, da li
21 možemo konstruirati jedan sistem inferencija o ovom međusobnom odnosu varijabli
22 koje se ste pokazali u svojoj studiji?

23 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Mislim da razumijem što moj kolega
24 pita i mislim da je njegovo pitanje bilo da li iz svih podataka koje Vi imate i

25

26

27

28

29

30

1 koje ste prikupili možete da napravite neku generalizaciju? Interval pouzdanosti
2 nije generalizacija. Ali on pita da li možete napraviti nekakvu vrstu
3 inferencijalne generalizacije na osnovu podataka koju imate.

4 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Nisam sigurna da razumijem, ali vjerujem
5 da se određeni opšti zaključci mogu napraviti. Ja sam pokušala da ih iznesem u
6 ovom izvještaju, međutim, ja nisam povezivala nikakav nivo greške za te opšte
7 opservacije. Mislim da opći zaključci bazirani na rezultatima dobivenim na
8 statistički odgovorni način, sasvim sigurno mogu da se vide kao pouzdanim. Ja
9 sam se koncentrirala u ovom izvještaju na prezentiranje statističkih podataka
10 kao pouzdanih, zato što oni jesu pouzdani. To je dobar statistički materijal i
11 kada se iznose... čine opći zaključci i kada sam to radila, ja nisam, ustvari,
12 ponavljala činjenicu da su to solidni statistički zaključci, ali jesu. Bilo
13 kakva generalizacija, na primjer, kada kažem da ova tematična promjena u
14 etničkom sastavu nije mogla biti rezultat normalnih demografskih ili socio-
15 ekonomskih faktora.

16 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Znači, Vi imate te činjenice.

17 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Da, ja sam to napravila i sumirala u
18 PowerPoint prezentaciji. To su sve solidni statistički materijali koji se mogu
19 formalno povezati sa nivoima greške i zbog toga se zaključci mogu uzeti kao
20 odgovorni i statistički pouzdani.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Ustvari, svrha unakrsnog ispitivanja
2 gospodina Čepića jeste da ospori validnost, valjanost tih zaključaka. I ako
3 uspije da to ospori, onda on planira da obori taj dio argumenata Tužilaštva koji
4 se pouzdavaju na Vaše podatke kao dokaze, recimo, rasprostranjenih i
5 sistematskih zločina.

6 SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: [simultani prevod] Ja imam jedno pitanje
7 vezano za Vaš zaključak na kraju Vaše *PowerPoint* prezentacije. Možda je to u
8 Vašem izvještaju, ali ja bih željela da znam, vezano za brojke u području
9 Višegrada za mjesec maj i jun 1992., koliko je osoba nestalo i koliko je umrlo.
10 Mi to imamo negdje u izvještaju, ali da li biste mi mogli reći gdje je to u
11 Vašem izvještaju? Možete li mi navesti tačne brojke? Isto tako, koliko je
12 nestalo i koliko je poginulo?

13 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Ustvari, ovo nestali i nedostajući su
14 sinonimi, to je ista kategorija.

15 SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: /prevod engleskog transkripta: "Koliko je
16 nestalih, a koliko ih je umrlo?"/

17 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Svi koji su nestali 1992., nestali su u
18 ova dva mjeseca.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Vezano za taj zaključak, možda biste mogli koristiti slajd 25
2 prezentacije u *PowerPointu*.

3 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Ja imam primjerak za grafoskop.

4 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da.

5 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Znači, slajd 25. Ja tu pokazujem u ovoj
6 tabeli, a to se vidi u izvještaju, distribuciju onih koji su nestali po
7 mjesecima nestanka, počevši sa aprilom 1992. pa do decembra 1992. To je samo
8 1992. godina. Svih 10 općina u području Višegrada su uključene, a mi ovdje
9 gledamo Višegrad koji je od glavnog interesa, počevši od maja i onda
10 nastavljajući se u junu i julu. Brojke su izuzetno velike, visoke. I to je,
11 ustvari, vrlo tipično za tu regiju, što znači da u drugim općinama vidimo isti
12 obrazac. I kada se uzmu samo dva broja za nestale za maj i jun, samo na ta dva
13 mjeseca otpada 62% svih nestalih. To je velika brojka.

14 SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: [simultani prevod] Znamo li koliko je ljudi
15 umrlo? Da li to znamo?

16 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] To ne znamo. Ne mogu direktno
17 odgovoriti. Trebalo bi spojiti neke informacije da bismo to dobili. Imamo to i
18 na spiskovima iz optužnice i tu imamo dodatne žrtve. To bih mogla uraditi. Ali

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 što se tiče broja nestalih 1992., ukupan broj za 1992. je pokazan na slajdu 22,
2 a to je 2.528, a to je veliki broj, veoma veliki broj.

3 SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: [simultani prevod] Da, hvala.

4 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Već smo jednu minutu prešli vrijeme
5 koje je predviđeno za pauzu, pa ćemo sada imati pauzu.

6 SUĐSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

7 ... Početak pauze u 10.21h

8 ... Sjednica nastavljena u 10.43h

9 SUĐSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

10 Izvolite sjesti.

11 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Čepiću.

12 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] Zahvaljujem.

13 P: Gospođo Tabeau, ja sam pokušao da napravim konkretna pitanja i ako mi
14 možete dati kratke i precizne odgovore, onda bismo to mogli što je moguće brže i
15 proći. Hvala.

16 [na B/H/S-u] Evo gospođo, baš kod ovih tabela, ako bi mogli da vidimo
17 tabelu 9 koja je na ekranu. Ajmo da se osvrnemo samo na to kratko. Nešto me
18 zaintrigiralo kad sam video ove podatke.

19 [simultani prevod] Zamolio bih da se na ekrane pozove prethodna strana,
20 molim Vas.

21 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Ako kažete koja je stranica, ja ću Vam
22 dati i broj za grafoskop, ja ću Vam dati stranu za grafoskop.

23 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] 21 strana.

24 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Da li je to izvještaj ili PowerPoint?

25 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] To je PowerPoint.

26 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Onda je to... To je izvještaj. Onda je to
27 P118. To je označeno za potrebu identifikacije.

28 G. ČEPIĆ:

29

30

1 P: Evo gospođo, dok to dolazi, gospodin Helge Brunborg i Vi ste 16.
2 novembra 2005. napravili izveštaj za Srebrenicu; je li tako?

3 O: Mi smo, ustvari, napisali zajedno nekoliko izvještaja o Srebrenici.

4 P: Al' pitam Vas za ovaj specifično, znači, od... od 16. novembra. I u
5 tom izveštaju stoji da je za opštinu Srebrenica, a upalo mi je u oko, da
6 nedostaje šest hiljada i nešto ljudi. Međutim, u ovim izveštajima... ja vidim u
7 Vašem izveštaju 3.144 osobe da nedostaju za Srebrenicu. To mi je znatna razlika.

8 O: Da, ali ako obratite više pažnje i pročitate više dijelova izvještaja
9 od 16. novembra, onda biste vidjeli da smo mi koristili termin područje
10 Srebrenice, ne samo jednu opštinu, Srebrenicu. To je bilo šire područje koje je
11 uključivalo Srebrenicu i određen broj okolnih općina u tom području. Dakle, to
12 nije bila samo jedna općina Srebrenica, već regija Srebrenice, šire područje.
13 Jer ljudi su iz Srebrenice odlazili kroz šumu prema Tuzli, prema Potočarima.

14 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Dali ste objašnjenje. Hvala. Molim
15 da pređemo na sljedeće.

16 G. ČEPIĆ:

17 P: Govorili smo o metodu. Dakle, ovaj metod o kome ste govorili koriste
18 institucije koje imaju razvijen dobar operativni sistem koji omogućava pouzdano
19 uparivanje. Dakle, drugim rečima, koriste ga zemlje u kojima svaki građanin ima,
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 na primer, matični broj ili broj lične karte, za koje se zna da su pouzdani i
2 tačni, zar ne?

3 O: Postoje dvije stvari. Postoji povezivanje i uparivanje,
4 uključujući... Neki ljudi, kao mi, te termine koristimo kao sinonime. Međutim,
5 povezivanje bi bilo ono što ste Vi upravo sada spomenuli, kombiniranje izvora na
6 nivou pojedinačnih slučajeva sa numeričkim karakteristikama kao što je
7 jedinstveni matični broj. Međutim, postoji i širi pristup koji se zove
8 uparivanje, a i taj je proces korišten u odsustvu takvih jedinstvenih numeričkih
9 karakteristika pojedinca. Umjesto jednog broja, jednog matičnog broja koji se
10 koristi u povezivanju, mi smo u uparivanju koristili opisne podatke, kako bismo
11 našli osobu koja je predstavljena da je to jedna i te is... jedna te ista osoba.
12 A uparivanje se takođe koristi od strane poznatih institucija i naučnika svuda u
13 svijetu.

14 P: Dakle, ja sam shvatio da je taj metod uparivanja pouzdan. Da li
15 postoji pouzdan operativni sistem koji obezbeđuje tačna preklapanja? Da li ste
16 Vi u odeljenju za demografiju uspostavili takav sistem koji će Vam omogućiti
17 pouzdano uparivanje i pouzdanu identifikaciju svakog lica? Ako... Molim Vas samo
18 za kratke odgovore, da što pre prođemo.

19 O: Da, imamo sistem, jer inače ne bismo mogli pokazati rezultat. To je
20 sistem koji se bazira na softveru za bazu podataka, MS Pristup /?MS Access/.
21 Imamo sistem baza podataka povezanih i baza podataka koje su sve programirane u
22 MS Access programu.

23 P: Hvala. Kol'ko kriterijuma treba da postoji da bi se uparivanje
24 smatralo pouzdanim?

25

26

27

28

29

30

1 O: Ponekad trebate tri, ponekad jedan, ponekad 50, nekad 20, nekad 70.
2 Zavisi od specifičnosti izvora i od stope uparivanja. Ponekad je moguće
3 koristiti tri jednostavna kriterija, kako bi se izvršilo uparivanje 80% /?85%/
4 podataka iz datog izvora, a možete koristiti i mnogo dodatnih kriterija, kako
5 biste postigli marginalno poboljšanje uparivanja od 2%. U ovom slučaju, rekla
6 bih da je dovoljno koristiti tri kriterija uparivanja, a Vi se možete ne složiti
7 i reći: "Ne, treba Vam 70."

8 P: Koliko ste Vi koristili kriterijuma?

9 O: Ja sam ranije danas spomenula da smo uparivali popis sa glasačkim
10 spiskom i to je bilo vrlo lako zbog raspoloživosti matičnog broja, jedinstvenog
11 matičnog broja, i u popisu i u popisu glasača, tako da smo koristili samo ove
12 kriterije. Međutim, korišteni su i dodatni kriteriji. Ne bih mogla da spomenem
13 tačan broj, ali recimo pet ili tako nešto, tako da je to bio relativno mali broj
14 kriterija, a to se odnosi na specifičnost ova dva glavna izvora. Kada smo vršili
15 uparivanje sa listom nestalih Međunarodnog crvenog krsta, onda je taj spisak bio
16 puno duži i koristili smo oko 70 kriterija. U tom slučaju nismo imali
17 jedinstveni matični broj u dokumentima Međunarodnog crvenog krsta, pa smo morali
18 koristiti opisne podatke kao što su ime, mjesto i datum rođenja. I u tom
19 slučaju, veliki broj kriterija su potrebni, a rezultat identificiranja
20 potencijalnih kandidata uparivanja se moraju vizualno ispitati, većina njih, ako
21 ne i svi, kako bi se potvrdilo da su to doista stvarno upareni podaci.

22 P: Hvala. Da li znate koliko u popisu stanovništva ili u biračkim
23 spiskovima ima ljudi sa istim imenima i prezimenima i istom godinom?

24
25
26
27
28
29
30

1 O: Oh, isto ime? Ne bih Vam odmah mogla dati odgovor. Ali ako Vas
2 zanima, ja mogu to provjeriti u popisu. Mogu Vam reći da je vrlo ne... malo
3 vjerovatno da u malom području kao što je Višegrad, a to je općina od oko 21.000
4 stanovnika, da ćete vidjeti veliki broj dupliciranih podataka, sa istim imenima,
5 ime, prezime, očevo ime, datum rođenja i dodatno mjesto boravka. Postoje neki,
6 ali nije vjerovatno da ćete imati duplikate vezano za sve te deskriptivne
7 podatke.

8 P: Evo, ja ću Vam navesti jedan primjer, a Vi ga proverite u Vašem
9 odeljenju. Na glasačkim spiskovima ima 69 osoba koje se zovu Mirsad Halilović, a
10 njih osmorica su rođeni 1965. godine. U popisu stanovništva ima 86 Mirsada
11 Halilovića, a njih 14 je rođeno 1965. godine.

12 Kada Vi uparujete podatke po imenu, prezimenu i godini rođenja iz popisa
13 i glasačkih spiskova, Vama će se ovi ljudi upariti. Pošto u glasačkim spiskovima
14 ne postoji ime oca, kako znate koji Vam je Mirsad pravi, da biste ga razvrstali
15 baš u Višegrad?

16 O: Kao prvo, to je pogrešan primjer, zato što je uparivanje vršeno
17 korištenjem jedinstvenog matičnog broja, tako da nismo imali takve probleme. I
18 ja vjerujem da među ovim podacima sa istim imenima neki bi se mogli upariti
19 koristeći jedinstveni matični broj. Postoji tehnika koja se zove blokiranje
20 uparivanja. To znači blokiranje znači eliminiranje podataka iz datog izvora
21 koji... za koje nije vjerovatno da će se moći upariti. Znači, blokiranje uvećava
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 mogućnost nalaženja pravog uparenog podatka između podataka. I mi smo koristili
2 tehniku blokiranja kada smo uparivali podatke o nestalim licima, posebno za
3 Višegrad, tako da su ove dvije tabele koje smo pripremili, koje su označene za
4 identifikaciju, uz moj izvještaj... tu su kori... tu je korišteno uparivanje i
5 koristeći tehniku blokiranja, što znači eliminiranje podataka koji nisu
6 vjerojatni da će se moći upariti.

7 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Gospodine Čepiću, iskoristili ste
8 već jedan sat.

9 I nisam sklon tome da Vam dopustim mnogo više vremena. Rekao bih još 10
10 minuta.

11 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] Zahvaljujem. Pokušaću učiniti sve što mogu.

12 P: [na B/H/S-u] Gospođo, znači za mnoge slučajeve Vi morate da donesete
13 odluku samo na osnovu vizualnog uvida, da bi se neka osoba tačno identifikovala
14 ili ne, zar ne?

15 O: Tačno. Ali ja to ne bih rekla samo, zato što najnoviji...

16 P: Hvala Vam. 'Oćete mi reći, u izveštaju za Višegrad koliko ste
17 izvršili vizuelnih ispravki?

18 O: Vizualne ispravke u uparivanju?

19 P: Da.

20 O: Mi nismo napravili nikakve korekcije. Vizualno ispitivanje je nešto
21 što mi radimo, ispitivanje potencijalnih uparenih podataka. I mi smo uporedili

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kompletne informacije, kompletne podatke u svakom izvoru, tako da imamo
2 kompletan... s jedne strane kompletan popis i isto tako kompletan spisak liste
3 nestalih. I proučavajući ova dva spiska i... onda smo rekli da bi, recimo, ovo
4 uparivanje bilo pravo uparivanje, a ne samo moguće. I zbog toga u najnovijim
5 tehnikama uparivanja koristi se i umjetna inteligencija i to bazirana na
6 kompjuterskom radu, kao vizualna inspekcija od strane ljudskog bića. Nema ništa
7 bolje od toga.

8 P: [simultani prevod] Hvala. [na B/H/S-u] A zašto u Vašem izvještaju ne
9 postoji ni jedan jedini podatak o tome koliko ste kriterijuma koristili i koliko
10 je i po kom kriterijumu slučajeva upareno? Na primer, ako kao kriterijum
11 koristite ime, prezime, ime oca, datum rođenja, mesto rođenja i mesto
12 stanovanja, onda uparite 20%. A ako koristite samo ime i prezime, bez oca i
13 godine rođenja, bez dana i meseca, uparite 50% slučajeva. Da li bi bilo
14 profesionalno i korektno da ste prikazali i ove podatke?

15 O: Mislim da je moj izvještaj vrlo profesionalan i ako bih u tom
16 izvještaju objelodanila svaki korak koji sam poduzela da do podataka dođem, ne
17 biste mogli da prođete kroz te hiljade stranica. To nije, naravno, sve što smo
18 dokumentirali. Mi, naravno, bilježimo tipove kriterija uparivanja za svaki

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zabilježen upareni par. Mi možemo /?napraviti/ takav dokazni predmet da možete
2 proučavati to kriterij po kriterij. Ali što se tiče, kao što sam spomenula,
3 spiska nestalih, koristili smo 70 kriterija i pregled rezultata uparivanja po
4 tim kriterijima.

5 P: A da li ste ove podatke prikrili zbog toga što bismo mogli na osnovu
6 njih da ocenimo koliko su Vaši rezultati pouzdani, odnosno koliko su posledica
7 Vaše kombinatorike i možda nepravilne primene metode uparivanja?

8 O: Nisam sigurna da razumijem pitanje, ali svaki zahtjev koji možda
9 imate vezano za rezultate uparivanja možete dobiti od mene. Pored toga, ja sam
10 uključila spisak nestalih iz Višegrada u samom izvještaju i svako se to ime može
11 uporediti sa bilo kojim drugim spiskom koji Vi ili Tužilaštvo imate. Tako da ne
12 vidim da postoji tu neka tajnost. Što god želite, molim Vas, podnesite zahtjev i
13 ja ću učiniti sve što mogu da Vam dam ono što Vam treba.

14 P: Već sam podneo pa sam odbijen.

15 O: To nije tačno. Ja sam rekla da ćete dobiti imena koja tražite.

16 P: Zašto statistiku uporedbe niste uključili u izveštaj?

17 O: Kakve vrste uporedbe, gospodine, imate na umu?

18 P: Pričali smo o tome dosada. Vi trebate da mi date odgovor na to,
19 gospođo.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Nisam sigurna da shvatam šta mislite pod poređenjem, uporedbom.

2 P: Dobro. Hvala Vam.

3 O: Ali sve što Vam treba dodatno, možete dobiti.

4 P: Mom kolegi Alaridu ste kroz tabelu objasnili da su se mnogi selili,
5 objasnili ste to kroz procenete. Vi ćete se složiti sa mnom da ne možete da
6 odredite kada je to bilo najintenzivnije, jer nemate relevantne podatke za to,
7 zar ne?

8 O: Vi govorite o analizi interno raseljenih osoba i izbeglica. Ja ne
9 mogu da se složim da ne može da se utvrdi kada su ljudi nestajali, jer sam
10 koristila jedan dodatni izvor u istim izveštajima, a to je spisak nestalih
11 osoba.

12 P: Ali spisak nestalih osoba nije isto što i spisak iseljenih lica. To
13 su dve potpuno različite kategorije, gospodo. Složićete se sa mnom da su to
14 potpuno dve različite kategorije, raseljena lica i nestala lica, zar ne? Samo
15 Vas molim to da mi odgovorite: da li su to iste kategorije ili su različite
16 kategorije?

17 O: Nestale osobe, znači postoji izveštaj o nestalim osobama. Međutim,
18 može se videti da je vreme njihovog nestajanja vezano za povećanu aktivnost kao
19 što je borbena aktivnost ili druge aktivnosti u istoj teritoriji. I ta dodatna
20 informacija o vremenu nestanka Vam govori u kom području je bilo vanrednih
21 događaja koji su izazvali veliki broj nestalih osoba. I ako pogledamo
22 distribuciju nestalih osoba za opštinu Višegrad, videćete sasvim drukčiju
23 distribuciju nego za Srebrenicu i Bratunac. Za Srebrenicu i Bratunac videćete da
24
25
26
27
28
29
30

1 je najveći broj nestalih bio u 1995. godini. A ako pogledate po mesecima,
2 videćete da je jul 1995.

3 P: [simultani prevod] Izvinjavam se, ja nisam tražio da mi pričate o
4 Bratuncu, Srebrenici i drugim opštinama. Pitao sam Vas da li je to ista
5 kategorija nestala osoba i interno raseljena osoba i izbeglica.

6 O: To su različite kategorije.

7 P: [simultani prevod] I imate li pouzdane informacije za... Tačnije, Vi
8 nemate pouzdane informacije za te kategorije?

9 O: Ja imam pouzdane informacije i koristila sam pouzdane informacije za
10 obe kategorije, za nestale i za interno raseljene izbeglice.

11 P: [na B/H/S-u] Gospođo, malopre smo utvrdili da jedine pouzdane
12 informacije ste imali iz popisa stanovništva i biračkih spiskova, a za nestala
13 lica postoji izveštaj Crvenog krsta, zar ne? "Da" ili "ne"?

14 O: Ja se ne slažem. Ja se nisam složila ni prvi put da su jedino
15 glasački spiskovi i popis pouzdani izvori.

16 P: A zašto niste naveli u izveštaju te dodatne izvore i koji su to
17 dodatni izvori?

18 O: Mislim da sam upravo spomenula da sam koristila spisak nestalih
19 osoba. Hoćete da kažete da su interno raseljene osobe i izbeglice drukčiji izvor
20 od toga; je li tako?

21 P: Gospođo, ja ovde postavljam pitanja. Hvala. Molim Vas da sada ocenite
22 stepen pouzdanosti Vaših podataka o promenama etničke strukture u Višegradu i da
23 nam objasnite koliko su Vaši nalazi za period 1991.-1997. relevantni u slučaju
24
25
26
27
28
29
30

1 Višegrad u kome bi trebalo da prikažete šta se dešavalo između 1992. i 1994.
2 godine.

3 O: Složili smo se da su izvori koje sam ja koristila pokazali nacionalni
4 sastav u dva vremenska trenutka. To nije ozbiljna analiza vremenskih trendova.
5 Složili smo se da treba da se čita izveštaj u celini, a ne parče. Znači, imamo
6 period između 1991. i 1997. To je period sukoba o kome se govori. A period od
7 1992. do 1995. je pre svega pokriven statistikama UNHCR-a, koje sam ja takođe
8 koristila za kontekstualne svrhe, to je uključeno u moj izveštaj. I ovde imate
9 tabelu...

10 P: [simultani prevod] Ja nisam video izveštaj UNHCR-a.

11 O: On je tu.

12 P: Vi ste to koristili za Srebrenicu i neke druge predmete.

13 O: Verujte mi, tu je. To je tabela 4, stranica 15 u izveštaju. To su
14 interno raseljene osobe iz Višegrada, kako je o tome izveštavao UNHCR, počev od
15 devedeset... To je izveštaj iz 1998.

16 P: [na B/H/S-u] Ali nemate nijedan izveštaj iz relevantnog perioda, zar
17 ne?

18 O: Ovi izveštaji postoje za relevantne periode, zato koristimo druge
19 izvore. Imamo statistiku iz 1998. od UNHCR-a i to je rezultat procesa
20 raseljavanja koji se dešavao tokom sukoba.

21 P: I ako pogledamo ovu tabelu 4, ovde nema nigde opštine Višegrad.
22 Dakle, navedene su opštine Tuzla, Kakanj, Visoko, Sarajevo i tako dalje. Dakle,
23 nigde Višegrad, čak nijedna opština iz Istočne Bosne.

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Međutim, pogrešno čitate tabelu, jer ovo su opštine u koje su se
2 ljudi uselili kada su napustili Višegrad.

3 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Imate još tri pitanja i onda moramo
4 da završimo.

5 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] Imam samo još dva pitanja.

6 P: [na B/H/S-u] Gospođo, molim Vas da mi ocenite stepen pouzdanosti Vaše
7 liste o nestalim licima i da nam kažete da li ste proveravali da li na toj listi
8 postoje i fiktivna lica. Evo, predzadnje pitanje.

9 O: Fiktivna lica su veoma interesantna pitanja. Pre svega, morali biste
10 da definišete šta je fiktivno lice. Ali ja jesam proverila listu Međunarodnog
11 crvenog krsta nestalih osoba, prvo upoređenjem ove liste sa popisom i stopa
12 uparivanja je vrlo visoka za listu Međunarodnog crvenog krsta. Najmanje 80%.

13 A druga stvar, takođe sam poredila listu Međunarodnog crvenog krsta
14 nestalih osoba za Srebrenicu, to jest za područje Srebrenice, sa evidencijom
15 identifikacija putem DNK koju smo dobili od Međunarodne komisije za nestale
16 osobe u Sarajevu. I preklapanje identifikacije po DNK je veoma pouzdan izvor. To
17 je sigurno najbolji način da se identifikuju lica ekshumirana iz masovnih
18 grobnica.

19 Preklapanje ove dve liste za Srebrenicu, a Višegrad je deo područja
20 Srebrenice, je izuzetno visok. Oko 96% ili više evidencije Međunarodne komisije
21 za nestale osobe po identifikacijama DNK su zaista uključeni u spisak nestalih
22 osoba Međunarodnog crvenog krsta.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: [simultani prevod] Hvala, hvala.

2 O: Znači, to Vam je moja ocena pouzdanosti.

3 P: Imamo jednog eksperta za to pitanje. To se na Vas ne odnosi, to su
4 demografske promene. Mi smo već saslušali doktora Clarka.

5 [na B/H/S-u] Za izradu Vaših izveštaja Vi dobijate nalog od Tužilaštva,
6 je li tako, u kome se traži da analizirate određeni vremenski period? Da li Vam
7 je sugerisano da ako nemate mogućnosti da uradite vremenski adekvatnu analizu,
8 da uradite na osnovu onoga čime raspoložete, bez razlike na relevantnost ili
9 takvu odluku donosite sami?

10 O: Ja ne dobijam uputstva od svojih kolega iz Tužilaštva o tome šta ja
11 treba da radim. Ja imam optužnicu i ja sama biram izvore, metode i sastavljam
12 izveštaj.

13 P: [simultani prevod] Hvala Vam.

14 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] Hvala Vam, doktore. Hvala, časni Sude.
15 Izvinjavam se što je ispitivanje trajalo malo duže. Nemam više pitanja. Hvala
16 još jednom.

17 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Gospođo Marcus.

18 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

19 Dodatno ispituje gđa Marcus:

20 [Tužiteljica ispituje putem prevodioca]

21 P: Doktor Tabeau, maločas je moj kolega Čepić pitao, citiram transkript,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 strana 51, red 11, on je rekao: "Molim da nam napravite razliku da li je to ista
2 kategorija nestale osobe i raseljene osobe ili nije." Vaš odgovor u redu 13 je:
3 "To je ista kategorija." Možete li da ovo razjasnite?

4 O: Ne, nisam ja to rekla. Rekla sam: "To nisu iste kategorije."

5 P: Doktore Tabeau, koja je najvažnija verzija spiska nestalih osoba
6 Međunarodnog crvenog krsta?

7 O: Taj spisak se stalno ažurira. Mi za ovaj izveštaj smo koristili
8 verziju iz 2005. godine, ali u 2007. godini ja mislim da je napravljeno... da je
9 doneta osma odluka i osmo ažuriranje je objavljeno na internet stranici. Taj
10 spisak se ažurira četiri puta godišnje.

11 P: Znači, kada je neko na spisku Međunarodnog crvenog krsta kao nestala
12 osoba i onda se pojavi kao živ, taj spisak se prepravi.

13 O: Tako je. Te osobe onda bivaju brisane sa spiska. Imamo i druge
14 nevezane evidencije. To znači da postoji još jedna kategorija administrativnih
15 isključenja koje je moguće. Imamo evidencije koje su pogrešne i sve to se
16 ispravlja redovno.

17 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: " Gospodine Čepić."/

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. ČEPIĆ: Časni Sude, ako dozvolite, DNK analize i ova druga pitanja
2 jesu vezana za jednog drugog eksperta i veštaka.

3 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Kako i iz čega proističu ova
4 pitanja?

5 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Bilo je puno diskusije o tome koliko je
6 pouzdan spisak nestalih osoba Međunarodnog crvenog krsta i ja samo želim da
7 odgovorimo na pitanje sudijske van den Wyngaert i da se razjasni pitanje o
8 nestalima i o mrtvima.

9 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: "Pa, pitajte onda, ali
10 kratko."/

11 GĐA MARCUS: [simultani prevod]

12 P: Koja je vjerovatnoća da je neko još uvek na spisku nestalih osoba iz
13 2005. godine, a još uvek je živ?

14 O: Vrlo, vrlo niska vjerovatnoća, pošto se preživeli jednostavno brišu sa
15 spiska. Međunarodni crveni krst takođe zatvara predmete kada dobiju dokaze o
16 smrti nestale osobe. Znači, imamo odvojene kategorije: nestalih osoba, a druga
17 kategorija su oni koji su još uvek nestali a nema se informacija o tome da li je
18 nađeno telo i tako dalje. I taj predmet još uvek onda ne može biti zatvoren na
19 taj način, ali se takođe informiše redovno o identifikacijama i Međunarodni
20 crveni krst je vrlo dobro informisan o svim slučajevima identifikacije
21 pojedinaca.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Nemam više pitanja. Htela bih samo da
2 ponudim na usvajanje tri dokazna predmeta. Prvi je ažurirani izveštaj veštaka.
3 To je P118.

4 I druga dva demonstrativna izveštaja /?P119 i P120./

5 G. ČEPIĆ: Časni Sude, ako dozvolite, ovi demonstrativni dokazni
6 predmeti, ja ne vidim njihovu osnovanost. Naime, u... u izveštaju doktorke
7 Tabeau mi imamo jasne anekse sa listama nestalih lica Crvenog krsta i tako
8 dalje, a ove demonstrativne tabele su sastavljene isključivo i jedino po osnovu
9 optužnice, kriterijuma optužnice. Ja ne vidim relevantnost u... u tom smislu
10 za... za usvajanje takvih dokumenata koji su na takav način sastavljeni, jer mi
11 već imamo anekse u optužnici gde su jasno precizirana nestala lica, odnosno
12 stradala lica. Hvala Vam.

13 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Časni Sude, o ovim grafikonima je bilo
14 mnogo rasprave. Ja bih samo rekla da je doktor potvrdila i dokazala
15 verodostojnost ovih grafikona 22. septembra, pre dve godine, na stranicama 78 i
16 79 transkripta, i jedini način na koji Sudsko veće to može da reši je da je to
17 simp... da je to... uprošćava rad Sudskog veća, kao i rad Odbrane, kada budu
18 tražili pun spisak nestalih osoba i svih nestalih za Višegrad. Doktor Tabeau i
19 njena jedinica su popunili ovu evidenciju imenima iz optužnice i nekim dodatnim
20 imenima.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: "Gospodine Čepić."/

2 G. ČEPIĆ: Samo, ako dozvolite, časni Sude, mi imamo jasan izvor, izvor

3 Crvenog krsta i imamo optužnicu s druge strane, a ovo je nešto treće. Ovo je

4 neki hibrid-izvor, po meni, ako mi dozvolite. Hvala.

5 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Hoćete da kažete da je to previše?

6 [Sudije vijećaju]

7 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Usvojićemo ove dokazne predmete.

8 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet P118, P119 i P120 će

9 promeniti status i postaće usvojeni dokazni predmeti.

10 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Doktore, ovim se završava Vaše

11 svedočenje. Slobodni ste da napustite sudnicu.

12 GĐA SVJEDOK: [simultani prevod] Hvala.

13 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Sledeći svedok.

14 G. GROOME: [simultani prevod] Mi ćemo zvati gospodina Kusturu da završi

15 unakrsno ispitivanje. Mi smo to prekinuli zbog nekog problema sa prevodom.

16 Međutim, ti prevodi upravo počinju da stižu. Imali smo jedan problem koji možemo

17 da predložimo kako da se reši. Oba tima Odbrane imaju jednog advokata na... u

18 svojoj ekipi koji govori... tečno govori jezik na kome su napisani originalni

19 dokumenti i oni možda mogu da pomognu svom kolegi koji vrši ispitivanje.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Možda su oni još uve... već to uradili. Ti dokumenti ne zahtevaju više od pet
2 minuta da se pročitaju i onda pre završetka unakrsnog ispitivanja očekujem da će
3 prevod biti raspoloživ. Tako da ako žele da ponude na usvajanje neki od tih
4 prevoda, to će biti moguće.

5 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Nadam ste da ste u pravu kada kažete
6 da treba samo pet minuta da se pročitaju ti dokumenti.

7 G. GROOME: [simultani prevod] Ukupno ima osam i po strana materijala.

8 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Molim da uvedete ponovo tog svedoka.

9 [Svjedok je ušao u sudnicu]

10 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Molim da pokažete svedoku njegovo
11 mesto.

12 [Svjedok je pristupio svjedočenju]

13 SVJEDOK: ISLAM KUSTURA [ponovo pozvan]

14 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Gospodine Kustura, juče ste dali
15 svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i samo istinu i želim da Vam
16 kažem da ste još uvek obavezani tom izjavom.

17 SVJEDOK: Molim.

18 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Gospodine Alarid. A ne, sada je red
19 na gospodinu Čepiću ili će to gospodin Dieckmann da Vas ispituje.

20 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

21 Unakrsno ispituje g. Dieckmann:

22 [Branilac ispituje putem prevodioca]

23 P: Dobar dan, gospodine Kustura.

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Dobar dan.

2 P: Ja se zovem Jens Dieckmann i ja sam jedan od branilaca za gospodina
3 Sredoja Lukića.

4 O: Ne čujem dobro.

5 P: /prevod engleskog transkripta: "Hvala Vam."/

6 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Svedok je rekao da ne čuje dobro.

7 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Ne čuje Vas.

8 SVJEDOK: /?Ne čujem/ ni riječi.

9 G. DIECKMANN: [simultani prevod]

10 P: Da li je sad bolje? Da li me čujete?

11 O: Čujem sadevo.

12 P: Hvala. Ponovo ću Vam reći, ja sam Jens Dieckmann, jedan od branilaca
13 Sredoja Lukića.

14 O: Da, dobro. Razumio sam.

15 P: Hvala. Pre svega hteo bih da u ime Odbrane gospodina Sredoja Lukića,
16 mog klijenta, da Vam izrazim saučešće zbog gubitka Vaših sinova i zbog sve
17 patnje koju ste prošli.

18 O: Hvala.

19 P: Sve što ću Vas pitati, pitaću Vas uz puno poštovanje za svo Vaše
20 stradanje. Imam samo nekoliko pitanja i postavim ih što kraće i što preciznije
21 je moguće i bio bih Vam zahvalan kad biste i Vi kratko i precizno odgovarali.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Dobro.

2 P: Ako neko pitanje ne razumete, molim Vas recite mi odmah i ja ću
3 pokušati malo jasnije da ga postavim.

4 O: Dobro. Dobro.

5 P: Gospodine Kustura, juče tokom ispitivanja tužioca od Vas su tražili
6 da navedete imena zatvorenih u logoru Uzamnica koji su bili pripadnici Armije
7 Bosne i Hercegovine. To je strana 63 privremenog transkripta, red 1.

8 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Molim Vas da, ako ćemo pominjati imena,
9 idemo u privatnu sednicu, pošto ovaj svedok ne može da koristi spisak sa
10 pseudonimima.

11 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] U privatnu sednicu.

12 [Poluzatvorena sjednica]

13 (redigovano)

14 (redigovano)

15 (redigovano)

16 (redigovano)

17 (redigovano)

18 (redigovano)

19 (redigovano)

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Strana 2269 redigovana. Poluzatvorena sjednica.

1 (redigovano)
2 (redigovano)
3 (redigovano)
4 (redigovano)
5 (redigovano)
6 (redigovano)
7 (redigovano)
8 (redigovano)

9 [Otvorena sjednica]

10 GĐA SEKRETAR: /prevod engleskog transkripta: "Časni Sude, sada smo na
11 javnoj sjednici."/

12 G. DIECKMANN: [simultani prevod]

13 P: A hteo bih da Vas pitam još o jednoj osobi. To je Nurko Dervišević.
14 Jeste bili sa njim?

15 O: Jeste, jeste. Nje... oćerali su ih 22. Tu je bio moj daidža i još
16 nekije iz Dobruna bilo. 22 su hi oćerali, a Nurku su ostavili da muze krave.

17 P: A gospodin Davidović... Dervišević je bio sa Vama sve vreme do 1994?

18 O: Svo vre... svo vrijeme bio.

19 P: I on je tamo bio kad ste Vi stigli u Uzamnicu? Vi ste njega zatekli
20 tamo.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

- 1 O: Koga?
- 2 P: Nurka Derviševića.
- 3 O: Jesam i zatekô ga tamo.
- 4 P: Hvala. Vi ste sa njima bili u istom hangaru, sve vreme što ste bili u
5 Uzamnici do oktobra 1994; je li tako?
- 6 O: Sve zajedno bili. U je'noj zgradi bili, u hangaru, eto ti.
- 7 P: I kada su došli vojnici da zlostavljaju Vas i druge, Vi ste svi bili
8 zlostavljani u tom jednom hangaru; je li tako?
- 9 O: Svi bili u tom je'nom hangaru.
- 10 P: Da li su vojnici odvodili zatvorenike jednog po jednog u neki ćošak
11 te prostorije i tamo su ih zlostavljali u tom ćošku?
- 12 O: Ni...nikad to nisu, nego Milan kad naiđe, on prvo nogom udari svakoga
13 u stomak i onda poslije nastave tuču.
- 14 P: Hvala. Znači, kada su Vas tukli u tom hangaru, kad su Vas tukli
15 vojnici, to su mogli da vide i svi ostali zatvorenici u tom hangaru?
- 16 O: Svi ostali su vidjeli šta je bilo od mene, šta je bilo od drugoga,
17 šta je bilo od trećega. Sve, svak' je vidio.
- 18 P: Hvala. Gospodine Kustura, Vi ste poznavali Sredoja Lukića pre 1992.
19 godine; je l' tačno?
- 20 O: Jesam, bio je u policiji u Višegradu.
- 21 P: Koliko ste ga dugo poznavali prije 1992?
- 22 O: Pa, ja se ne mogu sadevo da sjetim kol'ko sam ga poznavô, samo je bio
23 policajac u Višegradu.
- 24 P: Možete li nam reći koje je boje kosa Sredoja Lukića?

25
26
27
28
29
30

1 O: Onda je imô malo plavu kosu. A sadevo koje mu je boje, ja ne znam.

2 P: Jučer ste rekli da je Milan Lukić visok 1,90m ili 1,80m. Govorim o
3 strani 83, red 21. Moje je pitanje: da li je Milan Lukić viši od Sredoja Lukića,
4 koliko se Vi sjećate?

5 O: Jeste. Jeste.

6 P: Možete li reći, otprilike, koliko je Milan Lukić viši od Sredoja
7 Lukića?

8 O: Ma viši, viši je, more biti, za 20 centi.

9 P: 20 centimetara. Jesam li tačno razumio: 20 centimetara?

10 O: Jeste.

11 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude.

12 [Odbrana se savjetuje]

13 G. DIECKMANN: [simultani prevod]

14 P: Ja Vam tvrdim, gospodine, da je Sredoje Lukić uvijek imao smeđu kosu
15 i da je ustvari viši od Milana Lukića.

16 O: Nije on viši od Milana Lukića.

17 P: Ja Vam tvrdim da Vas Sredoje Lukić nije zlostavljao tokom dvije
18 godine koje ste proveli u Uzamnici i da u tom pogledu Vaše sjećanje nije
19 pouzdano. Da li razumijete ovo što sam Vam rekao?

20 O: Kako mi sjećanje nije pouzdano? Pa Sredoje nas tukô sa Milanom
21 zaje'no.

22 P: Gospodine Kustura, Vi ste dali jedan intervju, odnosno s Vama je
23 obavljen razgovor u centru bezbjednosti u Sarajevu 18. novembra 1994. Da li se
24 toga sjećate?

25

26

27

28

29

30

1 O: Dao sam ja izjava pitaj Boga kol'ko u Sarajevu. Zato što sam bio u
2 logoru toliko mjeseci.

3 P: To je bilo nekih pet sedmica nakon što ste pušteni, taj prvi
4 razgovor. To je bilo u novembru 1994; je li tako?

5 O: Jeste, jeste. Onda sam kod Miljacke saslušavan.

6 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Zamolio bih da se pokaže dokument 2D02-
7 0026. Zamolio bih da pogledamo stranu 3 verzije na B/H/S-u. Oprostite, ustvari
8 prvo da se vratimo na prvu stranu verzije na B/H/S-u.

9 P: Na početku, u prvom pasusu kaže se da ste rođeni 15. februara 1930. u
10 Zlatniku, opština Višegrad. Da li je to tačno?

11 O: Jest', tačno.

12 P: A sada bih htio da pogledamo zadnju stranu, treću stranu verzije na
13 B/H/S-u. Ako je moguće, da li bismo mogli pokazati onaj dio gdje se nalaze
14 potpisi na dnu, u što... što je moguće da se više uvećaju. Gospodine Kustura...

15 O: Ja.

16 P: ... vidio sam da ulazite u sudnicu bez štapa ili pomoći
17 poslužitelja...

18 O: Jeste.

19 P: ... a znam da imate problem s vidom.

20 O: Znam.

21 P: Ja bih Vas zamolio da pogledate na ekran i da nam kažete da li vidite
22 svoje ime na ekranu pred Vama.

23 O: Malo vidim, al' slabo.

24 P: Znači, ne možete jasno vidjeti da se na ekranu nalazi Vaš potpis? Da
25 li je to na ekranu Vaš potpis?

26 O: Kustura Islam.

27

28

29

30

1 P: Ispod toga "Kustura Islam", ono što vidite, da li je to vaš potpis?

2 Je li tako?

3 O: Je l' piše Kustura?

4 P: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

5 O: Vidim Kustura da piše.

6 P: I ovo je Vaš potpis; je li tako?

7 O: Jeste. Jeste.

8 P: Hvala. U tom ste razgovoru imali priliku da navedete imena svih

9 žrtava i počinitelaca za koje ste znali u to vrijeme; je li tako?

10 O: Jeste.

11 P: Sada bih Vam pročitao posljednji dio prije samog potpisa. "U vezi
12 prednjeg, više nemam šta da izjavim. Izjava mi je jasno i glasno diktirana. U
13 nju su unesene moje riječi i kao takvu prihvatam je za svoju i svojeručno je
14 potpisujem."

15 O: Jeste.

16 P: "Odnos ovlaštenih službenih lica u toku obavljanja informativnog
17 razgovora bio je korektan."

18 To je pot... ona izjava koju ste potpisali.

19 O: Jeste.

20 P: Hvala. Gospodine Kustura, u toj izjavi iz 1994., koju ste davali 4...

21 5 sedmica nakon puštanja na slobodu, Vi ste mogli da navedete ukupno 16 imena

22 srpskih čuvara i vanjskih vojnika koji su navodno zlostavljali Vas i druge u

23 Uzamnici; je li tako?

24 O: Jeste, ali sadevo ja hi se ne sjećam. Sadevo sam zaboravio. Imena i
25 prezimena sad sam zaboravio.

26

27

28

29

30

1 P: Znači u novembru 1994., Vi ste se mogli detaljno sjetiti imena svih
2 koji su...

3 O. Jesam.

4 P. ... Vas navodno zlostavljali, kao i druge.

5 O: Sviije', sviije' imena sam se onda mogô sjetiti, a sadevo... zaboravio
6 ih. Sadevo ne vidim.

7 P: Hvala, gospodine. Gospodine Kustura, zar nije tačno da Vi u toj
8 izjavi niste ni jedanput spomenuli Sredoja Lukića i to u izjavi koju ste dali
9 samo 5 sedmica nakon razmjene; je li tako?

10 O: Znaš.. znaš zašto nisam dao? Jer je Sredoje Lukić išô sa Milanom
11 uvijek zaje'no. I kad pomenem, mislio sam kad pomenem Milana da je tu i Sredoje.

12 P: Hvala.

13 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Mi bismo željeli da se ovaj dokument
14 uvrsti u spis. Da li se uvrštava?

15 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da.

16 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet 2D19.

17 G. DIECKMANN: [simultani prevod]

18 P: Gospodine Kustura, sada bih htio da Vam pročitam jedan tekst, a
19 kasnije ću Vas zamoliti da kažete meni i sudijama da li prepoznajete taj tekst
20 kao svoju izjavu. Jeste li razumjeli?

21 O: Nisam dobro. Tekst. Je l' to tekst?

22 P: Ja ću Vam pročitati tekst, a onda ću Vam postaviti pitanja vezana za
23 njega. Možemo li tako?

24 O: Dobro. More. More tako.

25

26

27

28

29

30

1 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Zamolio bih da se pozove dokument 2D02-
2 0884.

3 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Šta je to, gospodine Dieckmann?

4 G. DIECKMANN: [simultani prevod] To je izvadak iz jedne knjige. Imam i
5 naslov "Hronika genocida u Bosni", koja je objavljena u Zenici 1996., a autor je
6 gospodin Ibrahim...

7 PREVODITELJICA: Prevodilac nije tačno razumio ime.

8 G. DIECKMANN: /nastavlja se prethodni prevod/ Na strani 293 i 294 nalazi
9 se izvod, odnosno transkript razgovora sa ovim svjedokom za televizijsku kuću u
10 Bosni i Hercegovini. I to je kompletan citat ovog dokumenta. Ja bih želio
11 pročitati njemu samo prvi pasus.

12 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da shvatim. Kažete da se tu nalazi
13 izvadak razgovora obavljenog sa ovim svjedokom. Mislite li na ovoga svjedoka?

14 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Da, ovog svjedoka.

15 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da. U redu, da čujemo.

16 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Hvala.

17 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude.

18 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da li imate datum? Koji je datum?
19 Koji je datum tog razgovora?

20 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Datum emitiranja je 21... 22. januar
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 2000... 1995. To je emitirala *Televizija BiH*, studio Sarajevo.

2 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Možda bi branilac trebalo da postavi
3 osnovu, kako bi bio siguran da se radi o istoj osobi.

4 G. DIECKMANN: [simultani prevod] To je upravo i razlog što to želim da
5 mu pročitam i da ga pitam za taj tekst. Ako je to njegova izjava...

6 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Izvolite.

7 G. DIECKMANN: [simultani prevod]

8 P: Čitam: "Početkom aprila, kad su naše komšije Srbi iz susjednog sela
9 Jablanica zapucali na moje selo Zlatnik, mi smo izbjegli u Višegrad, a zatim u
10 Goražde."

11 O: Jeste.

12 P: "Ne očekujući ono što će nam se kasnije dogoditi, vratili smo se kući
13 nakon što je u Višegrad ušao Užički korpus JNA. U početku je..."

14 O: Jeste.

15 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Ali samo da napomenem. Možda bi se u
16 transkript mogli unijeti komentari svjedoka koje smo mi mogli čuti; dva puta je
17 rekao "da", kako sam ja čuo.

18 SVJEDOK: Jeste.

19 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Nastavljam čitati: "U početku je bilo
20 mirno, mi smo obrađivali zemlju i sadili povrće..."

21 O: Jeste. Jeste.

22 P: "... sve do odlaska JNA iz Višegrada."

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Iz Višegrada, jeste.

2 P: "Onda su četnici počeli sa zločinima..."

3 O: Jeste.

4 P: "... pa su 25. maja 1992. upali i u Zlatnik..."

5 O: Jeste.

6 P: "... zarobili mene, moga sina Ahmeta i još dvojicu komšija."

7 O: Ibrahima i Ahmeta i žene one sve pozarobljavali.

8 P: "Odveli nas u obližnji potok, tukli i maltretirali, a zatim su Ahmeta

9 odveli u potok."

10 O: Jeste.

11 P: "Čuli smo pucnje."

12 O: Jeste.

13 P: "Onda su odveli i Avdu."

14 O: I Ibra...Ibrahima.

15 P: "I mi smo opet čuli pucnje."

16 O: Pucnje, jeste.

17 P: "I opet smo čuli pucnje."

18 O: Jeste.

19 P: "Jedan je četnik mene i još jednog komšiju poveo i usput nam rekao da

20 bježimo, da neće u nas pucati."

21 O: Da neće pucati, jeste.

22 P: "Nismo mu vjerovali."

23 O: Nismo.

24 P: "Ali smo krenuli brže uz potok i čuli pucnje u zrak."

25 O: Jeste.

26 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Koliko je to dugačko?

27

28

29

30

1 Jeste li došli do onoga što želite?

2 G. DIECKMANN: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

3 SVJEDOK: Ja sam, onaj, vidio sam sina u potoku. I Ahmeta i moga

4 Ibrahima, vidio hi u potoku đe leže u vodi. Mog sina glava u vodi, a u Ahmet je

5 se...

6 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Hvala, svjedoče.

7 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Hvala.

8 P: Gospodine Kustura, da li se sjećate da ste dali tu izjavu bosanskoj

9 televiziji i da je taj razgovor kasnije emitovan?

10 O: Jeste, sigurno. I sad se sjetim.

11 P: Zar nije tačno da u tom razgovoru niste spomenuli Sredoja Lukića -

12 razgovoru koji je emitovan 22. januara 1995. - kao jednog od počinitelaca u

13 Uzamnici? Zar nije tačno da ga niste spomenuli?

14 O: Nije... nije on... nije on tudina bio. To su bili naše komšije Srbi,

15 a Sredoje je bio na drugoj strani bezbeli.

16 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Kad kažete na drugoj strani, šta

17 mislite pod tim?

18 SVJEDOK: Čega... Pa bezbeli bio u Višegradu. Klao dolje po Višegradu i

19 ubijô hi i eto.

20 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Možda je došlo do zabune. Možda se govori

21 u ovom dijelu koji je pročitao o onom što se dogodilo prije u Uzamnici, pa bi se

22 to moglo razjasniti.

23 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Da, časni Sude. Imamo kasnije jedan

24

25

26

27

28

29

30

1 pasus koji se odnosi na logor Uzamnica, pa predlažem da to pročitamo svjedoku, a
2 to je više vezano uz ono o čemu mi ovdje govorimo.

3 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

4 G. DIECKMANN: [simultani prevod]

5 P: Gospodine Kustura, sada ću Vam pročitati jedan drugi dio ovog TV
6 programa. Nalazi se u sredini drugog pasusa verzije na engleskom: "Odveli su nas
7 u logor Uzamnicu, gdje je bilo mnogo zarobljenih civila Bošnjaka."

8 O: Jeste.

9 P: "Muškarci su bili u jednom, a žene i djeca u drugom hangaru..."

10 O: Jeste.

11 P: " ... veličine 13x13 metara."

12 O: Jedi... tako more biti, otprilike.

13 P: "Noću su u logor dolazili pijani četnici s Milanom Lukićem, nemilice
14 nas tukli rukama, nogama, palicama, koljem, svačim."

15 O: Svačim. Istina je.

16 P: To je Vaša izjava o situaciji u logoru Uzamnica; je li tako?

17 O: Jeste, u logoru u Uzamnici.

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Ponovo Vas pitam: Vi ovdje uopšte niste spomenuli Sredoja Lukića u
2 ovoj izjavi iz januara 1995., koju je emitirala bosanska televizija?

3 O: Nisam se sjetio, pa zato ga nisam ni... ni izjavio. A on je išo sa
4 Milanom uvijek zaje'no.

5 P: Hvala. Hvala.

6 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Časni Sude, mi bismo željeli predložiti
7 ovaj... dio ove knjige na usvajanje u spis.

8 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Prigovor.

9 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da.

10 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Časni Sude, svjedok je osporio neke
11 stvari. I njegov sin nije bio spomenut. Onda je rekao da je nazvan Ahmet. Pored
12 toga, samo su mu dva dijela pročitana. Ta mu izjava nije bila pročitana da bi
13 mogao izvršiti audifikaciju /?autentifikaciju/.

14 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Ako mi Vijeće dopusti, ja mu mogu
15 pročitati cijeli transkript.

16 [Sudije vijećaju]

17 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Vijeće je, uz moje izuzeće, odlučilo
18 da nećemo dopustiti usvajanje.

19 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Mi smo ovaj materijal tek nedavno
20 dobili i u ovom trenutku vodimo istragu kako bismo pronašli ovaj emitirani
21 intervju sa svjedokom i mi bismo kasnije, uz dopuštenje Vijeća, uložili DVD sa
22 programom.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Kada kasnije?
2 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Kada ga dobijemo.
3 Čim ga dobijemo.
4 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da li je to ovo što smo upravo sada
5 čitali?
6 G. DIECKMANN: [simultani prevod] To je dio programa koji je bio emitiran
7 s njim lično.
8 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Ali upravo smo odbili usvajanje.
9 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Ja sam mislio da je to samo ovaj
10 transkript koji je objavljen u knjizi.
11 G. ČEPIĆ: [simultani prevod] Časni Sude, uz Vaše dopuštenje, ja mislim
12 da je svjedok potvrdio da je dao ovaj intervju *Televiziji Bosne i Hercegovine*.
13 Potvrdio je datum i odlučio da se... potvrdio da se to dogodilo.
14 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Vijeće je donijelo svoju odluku i ne
15 vidim potrebu da se ona ponovo razmatra.
16 G. DIECKMANN: [simultani prevod]
17 P: Imam još samo nekoliko pitanja vezano za Vaše jučerašnje svjedočenje
18 i zamolio bih da pređemo na privatnu sjednicu samo za jedno pitanje.
19 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Molim privatnu sjednicu.

20 [Poluzatvorena sjednica]

21 (redigovano)

22 (redigovano)

23 (redigovano)

24 (redigovano)

25

26

27

28

29

30

1 (redigovano)
2 (redigovano)
3 (redigovano)
4 (redigovano)
5 (redigovano)
6 (redigovano)
7 (redigovano)
8 (redigovano)
9 (redigovano)

10 [Otvorena sjednica]

11 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Časni Sude, ponovo smo na javnoj
12 sjednici.

13 G. DIECKMANN: [simultani prevod]

14 P: Gospodine Kustura, ja sam vrlo pažljivo pročitao Vaše svjedočenje. I
15 ako sam tačno izbrojao, Vi ste spomenuli 12 puta, na gotovo stereotipan način,
16 da je Sredoje Lukić navodno radio iste stvari kao Milan Lukić Vama i drugima u
17 tom hangaru.

18 O: Iste.

19 P: Na primjer, strana 66, red 11: "Sredoje je bio s njim." To znači s
20 Milanom uvijek.

21 O: Stalno. Uvijek sa Milanom bio. Kad je god došô Sredoje, došô je i
22 Milan. Kad je došô Milan, došô je i Sredoje.

23 P: Gospodine Kustura, jeste li znali da je Nurko Dervišević poznavao
24 Sredoja Lukića 15 godina, prije 1992?

25 O: Pa, jeste sigurno ga poznavô, pošto je Nurko u gradu živio, a ja na
26
27
28
29
30

1 selu. I on je znao Sredoja sigurno, a plus što je bio u policiji.

2 P: Jeste li znali da je Nurko Dervišević ukupno proveo 28 mjeseci u
3 Uzamnici, od juna 1992. do oktobra 1994?

4 O: Pa, ja ga našô u logoru. Nurku sam našô u logoru i zajedno smo se
5 razmijenili.

6 P: Jeste li znali da je Nurko Dervišević tokom rata izgubio dvojicu
7 sinova?

8 O: Nisa...nisam znao, al' četnici su mu uvijek kazivali: ubili sina mu
9 ondi, ubili ondi. Al' da li je to tačno, da l' nije... Ja kad smo razmijenjeni
10 više Nurku nisam ni vidio.

11 P: Da li biste promijenili mišljenje danas ako bismo... Vam rekao da je
12 Nurko Dervišević izjavio pred ovim Sudom da je navodno vidio Sredoja Lukića samo
13 jednom prilikom tokom tih 28 mjeseci zatočenja u Uzamnici?

14 O: Ama kako... kako jednom? Uvijek dolazio zaje'no sa Milanom. Kad je
15 god došô Milan, došô je i Sredoje.

16 P: Da li znate ijedan razlog zbog kojeg bi Nurko Dervišević, koji je
17 izgubio dvojicu sinova i patio tokom svojeg zatočenja, lagao?

18 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Prilaže se nagađanje i traži se
19 da jedan svjedok osporava kredibilitet drugoga. Nije adekvatno.

20 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Ja samo pitam da li zna razlog.

21 [Sudije vijećaju]

22 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Molim svjedoka da odgovori na
23 pitanje.

24

25

26

27

28

29

30

1 SVJEDOK: Ja ne znam da je izgubio dvojicu sinova, a četnici su mu
2 pričali uvijek: "Poginô ti onaj sin ondi, poginô ondi." A poslije šta je bilo
3 kad je razmjena bila, više Nurku nisam ni vidio.

4 G. DIECKMANN: [simultani prevod]

5 P: Samo još jedanput da Vas pitam: da li znate ijedan razlog zbog čega
6 bi Nurko Dervišević lagao?

7 O: Pa, ne znam zbog čega bi lagao da je izgubio dva sina. Ja ne znam da
8 je izgubio ije'noga.

9 G. DIECKMANN: [simultani prevod] Nemam više pitanja. Hvala.

10 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Hvala Vama. Gospođo Marcus.

11 GĐA MARCUS: [simultani prevod] Nemam više pitanja za ovog svedoka.

12 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Gospodine Kustura, Vi ste završili
13 svoje svedočenje. Sada ste slobodni da napustite sudnicu.

14 SVJEDOK: Slobodan. Hodi ti ovo meni smakni.

15 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Da, da. Možete ići.

16 Pretpostavljam da ne želite da ostanete.

17 SVJEDOK: Smakni mi ovo.

18 [Svjedok se povlači]

19 SUDIJA ROBINSON: [simultani prevod] Sledeći svedok.

20 G. GROOME: [simultani prevod] Mi nemamo više svedoka za danas. Molimo da
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prekinemo sa radom do sutra, kada će početi Zehra Turjačanin.

2 SUDIJA ROBINSON: /prevod engleskog transkripta: "U tom slučaju,
3 završavamo s radom i nastavljamo sutra u 08.50h."/

4 ... Sjednica završena u 12.01h.

5 Nastavak zakazan za četvrtak,

6 25.09.2008. u 08.50h.

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

srijeda, 24.09.2008.

Predmet br. IT-98-32/1-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena sa transkriptom na engleskom jeziku.